UAB „ELBERTA“

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

KONCEPCIJA

Planavimo organizatorius:

Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktorius

Rokiškio rajono savivaldybė

UAB Elberta direktorė — Jolanta Antanaitienė

Projekto vadovas — Evaldas Ramanauskas

KAUNAS 2022

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMO RENGĖJŲ SĄRAŠAS

Vykdytojai:

PV Arch. dr. Evaldas Ramanauskas (A1397)

Arch. Jurga Misiūnė

Arch. Nijolė Steponaitytė

Arch. Jelizavieta Karasiova

Inž. Antanas Burkus

Apl. inž. dr. Gintė Jonkutė-Vilkė

GIS inž. Paulina Kulikauskienė

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS 5
ĮVADAS 5
1. PLANUOJAMOS TERITORIJOS ESAMOS BŪKLĖS – STATUS QUO SITUACIJOS APIBŪDINIMAS 9
1.1. Rokiškio rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių struktūra 9
1.2. Rokiškio rajonas šalies kontekste 12
1.3. Teritorijų panaudojimas 16
2. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA IR GYVENAMASIS FONDAS 18
2.1. Demografinė situacija 18
2.2. Gyvenamasis fondas ir būsto pobūdis 22
3. PLANUOJAMOS TERITORIJOS PLĖTROS SRITYS IR VYSTYMO PRINCIPAI 24
3.1. Koncepcijai turintys įtakos bendrieji išorės veiksniai 25
3.2. Teritorijos plėtros tendencijos, ryšys su planuojamoje teritorijoje galiojančiais aukštesnio ir atitinkamo lygmens teritorijų planavimo dokumentais 25
4. PLANUOJAMOS TERITORIJOS VYSTYMO KONCEPCIJA 25
4.1. Rajono teritorijos vystymo koncepcija 25
4.2. Gyvenamųjų vietovių sistemos vystymas 26
4.2.2. Koncepcijoje numatomi a ir b kategorijos pagrindiniai urbanistiniai centrai 26
4.2.3. Koncepcijoje siūlomi c, d ir e vietiniai urbanistiniai centrai 27
4.3. Urbanistinių centrų vystymo kryptys 27
5. SOCIALINĖS APLINKOS VYSTYMO SIŪLYMAI 29
6. PRAMONĖS IR VERSLO PLĖTRA 31
7. REKREACIJOS IR TURIZMO VYSTYMAS 31
8. ŽEMĖS ŪKIS 32
8.1. Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai ir zonavimas 32
8.2. Bioprodukcinis žemės ūkis 32
8.2.1. Žemės ūkio paskirties žemės vystymo kryptys 33
8.2.2. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas 33
8.2.3. Vandens ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas 34
8.2.4. Kitų paskirčių žemės, pelkės ir vandens telkiniai 34
9. GAMTINĖ APLINKA 34
9.1. Saugomos teritorijos 34
9.2. Gamtinis karkasas 35
9.3. Želdynai 35
9.4. Miškai 35
9.5. Vandens telkinių pakrantės apsaugos juosta ir apsaugos zona 35
9.6. Potvynių teritorijos 36
10. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA 38
11. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA 39
11.1. Vandens tiekimas 40
11.2. Nuotekų tvarkymas 41
11.2.1. Buitinių nuotekų tvarkymas 41
11.2.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas 41
11.3. Šilumos tiekimas 41
11.4. Elektros energijos tiekimas 42
11.5. Gamtinių dujų tiekimas 42
11.6. Magistralinis naftotiekis 42
11.7. Ryšiai ir telekomunikacijos 43
11.8. Atliekų tvarkymas 43
11.9. Apibendrinimai ir išvados 43

12. POVEIKIS VISUOMENĖS SVEIKATAI 44
IŠVADOS.....45
GRAFINĖ DALIS.....45

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ĮVADAS

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) keitimas atliekamas vadovaujantis Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 26 d. sprendimu Nr. TS-64 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo pradžios ir planavimo tikslų“ ir Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programa, patvirtinta Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. AV-587 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano keitimu yra keičiamas Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS-6.109 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano ir Rokiškio miesto teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (bendrojo plano rengėjas: UAB „Urbanistika“).

Bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91), Urbanizuotų teritorijų susisiekimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650) ir kt.

Bendrojo plano koncepcija rengiama įvertinant strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaitos dokumentą, kuris rengiamas remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650).

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo tikslai

Planavimo tikslai:

1. Kompleksiškai sprendžiant socialinius, ekonominius ir ekologinius uždavinius sudaryti sąlygas tolesnei Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos darniai raidai ir plėtrai, nuosekliai erdvinei ir funkcinei integracijai ir teritorijų sanglaudai;
2. Nustatyti sveikos, saugios ir harmoningos gyvenamųjų vietovių aplinkos, socialinės, ekonominės ir techninės infrastruktūros vystymo ir įgyvendinimo gaires;
3. Sudaryti sąlygas racionaliam gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
4. Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui;
5. Sudaryti sąlygas investicijų skatinimui, kuriant rajono socialinę gerovę ir auginant rajono ekonominį potencialą;
6. Sudaryti sąlygas gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimui, įveiklinimui ir pažinimui, būtinojo gamtinio karkaso formavimo ekologinei pusiausvyrai išlaikyti.

Planavimo uždaviniai:

1. Suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. Optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
3. Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
4. Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;

5. Nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant valstybės lygmens bendrųjų planų privalomąsias teritorijos naudojimo nuostatas;
6. Patikslinti valstybės dalies bendrajame plane numatomą urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
7. Numatyti Rokiškio rajono savivaldybei, valstybei svarbių objektų išdėstymą, svarbiems objektams rezervuotinas teritorijas;
8. Nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
9. Nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
10. Numatyti ypatingą inžinerinių statinių išdėstymą pažymint visus esamus, rengiamu bendruoju planu ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus 30 m ir aukštesnius ypatingus inžinerinius statinius, kuriems aptarnauti reikalingas ne didesnis kaip 0,01 ha žemės plotas, kuriam Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 40 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytu atveju neformuojamas atskiras žemės sklypas;
11. Numatyti atsinaujinančių išteklių energetikos objektų statybą (išskyrus atvejus, numatytus Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme);
12. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos funkcinis zonavimas;
13. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos gyvenamųjų vietoviqų sistema — savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, savivaldybės urbanistinių centrų vystymo galimybės ir urbanizuotų teritorijų prioritetinės plėtros kryptys;
14. Inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai (ar jos išdėstymo reikalavimai), inžinerinių komunikacijų koridoriai;
15. Išskiriamos urbanizuotos, urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos (arba nurodomos urbanizuotų teritorijų plėtros kryptys), nustatomos prioritetinės plėtros teritorijos ir galimas plėtros mastas, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapai;
16. Įvertinti teritorijas, kurioms būtina rengti vietovės lygmens bendruosius planus masteliu M 1:2 000-10 000;
17. Žemės gelmių išteklių telkiniai;
18. Siūlomų apželdinti mišku teritorijų išdėstymas;
19. Turistinių trasų, rekreacinių zonų išdėstymas;
20. Įvertinti galiojančius specialiuosius planus ir integruoti aktualius jų sprendinius į rengiamą bendrąjį planą.

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumentas siejasi su šiais planais:

Bendraisiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
2. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Rokiškio savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS-6.109.

Specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais:

1. Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703;
2. Rokiškio rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plano koregavimas, patvirtintas Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2020-12-23 sprendimu Nr. TS-321, TPD registracijos unikalus kodas TPDR registre: T00085701;
3. Inžinerinės infrastruktūros vystymo planas vėjo jėgainių parko statybai Rokiškio rajono savivaldybėje, patvirtintas Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2019-11-29 sprendimu Nr. TS-241, TPD registracijos unikalus kodas TPDR registre: T00084109;

4. Rokiškio rajono ir Rokiškio miesto dviračių takų - trasų suformavimo specialusis planas, patvirtintas Rokiškio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-147, 2014 m. liepos 25 d.;
5. Rokiškio miesto istorinės dalies (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 17102) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teritorijos ir apsaugos zonos ribų planas, 2011 m.
6. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos kelių išdėstymo žemėtvarkos schema, 2008 m.
7. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos miškų išdėstymo žemėtvarkos schema (su paaiškinimais), 2006 m.

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);
- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr.36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr.164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkyba“;
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.113-4228);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650);
- Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr.38-1466);
- Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
- LR Energetikos ministro ir LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl infrastruktūros plėtros (šilumos, elektros, dujų ir naftos tiekimo tinklų) specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 11-487);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);
- Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);
- LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 18-554);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);

Ūkio šakų plėtros programomis ir strateginiais dokumentais:

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
- LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.

- Kitais normatyviniais dokumentais.

1. PLANUOJAMOS TERITORIJOS ESAMOS BŪKLĖS – STATUS QUO SITUACIJOS APIBŪDINIMAS

Rokiškio rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas šiaurės rytų Lietuvoje, Panevėžio apskrityje, pasienyje su Latvija. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos plotas – 1 807 km². Per Rokiškio rajono savivaldybę praeina 6 krašto keliai: 117 Zarasai–Bradesiai–Obeliai, 120 Rokiškis–Anykščiai–Radiškės, 122 Panevėžys–Kupiškis–Rokiškis–Daugpilis, 123 Biržai–Pandėlys–Rokiškis, 178 Bradesiai–Dusetos–Daugailiai ir 192 Skapiškis–Pandėlys. Bendras krašto kelių ilgis rajono teritorijoje yra apie 330 km. Rajone yra 46 rajoniniai keliai.

Krašto kelias 122 yra pagrindinis rajono ekonominis koridorius, nes tai intensyviausia rajono jungtis, jungianti su I-ajame tarptautiniame transporto koridoriuje esančiu „Via Baltica“ keliu bei Latvijos Respublika. Rokiškio rajono savivaldybės teritoriją kerta tarptautinė geležinkelio linija Klaipėda-Šiauliai-Panevėžys-Daugpilis, kuri sujungia Latvijos ir Lietuvos Respublikas.

Rokiškio rajono savivaldybė ribojasi su 5 savivaldybių teritorijomis: Biržų, Kupiškio, Anykščių, Utenos ir Zarasų rajonų savivaldybėmis. Šiaurės rytinėje pusėje Rokiškio rajonas turi sieną su Latvijos Respublika. Nuo šalies sostinės Vilniaus Rokiškis yra nutolęs 180 km, nuo Kauno – 175 km, nuo Klaipėdos – 360 km, o nuo Latvijos Respublikos teritorijos – vos 25 km.

Rokiškio rajono savivaldybės administracinis centras – Rokiškis. Savivaldybės teritorijoje yra 3 miestai – Rokiškis, Obeliai ir Pandėlys, 9 miesteliai – Čedasai, Duokiškis, Juodupė, Jūžintai, Kamajai, Panemunėlis,
Panemunis, Salos ir Suvainiškis (1 geležinkelio stoties gyvenvietė), bei 54 viensėdžiai ir 635 kaimai.

Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (NŽT) duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. Rokiškio rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenos sudarė 987 km² (54,6 %), miškai – 542 km² (30 %), keliai – 24 km² (1,32%), 47 km² užstatytos teritorijos (2,6 %) ir 69 km² vandens telkinių (3,8 %), kita žemė – 138 km². Savivaldybės teritorija teka Šventosios baseino upės - Kriauna, Jara-Šetekšna ir Lielupės baseino upės – Nemunėlis, Lėvuo, Apaščia, Susėja. Iš viso – 42 upės. Rajone yra 99 ežerai (didžiausi – Sartai, Dviragis, Rašai, Čedasas ir kt.), 11 tvenkinių (didžiausias – Beičių), plyti keletas pelkių (Suvainiškio, Juodymai, Paduobio).

1.1. Rokiškio rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių struktūra

2021 m. statistikos departamento duomenimis Rokiškio rajone gyveno 27 515 gyventojas (2011 m. visuotinio surašymo duomenimis rajone gyveno 35 022 gyventojai). Rajone yra 10 seniūnijų: Juodupės, Jūžintų, Kamajų, Kazliškio, Kriaunų, Obelių, Pandėlio, Panemunėlio, Rokiškio kaimiškoji ir Rokiškio miesto seniūnijos bei 55 seniūnaitijos.

2021 m. Rokiškio rajone pagal gyventojų skaičių buvo 38 gyvenamosios vietovės, kuriose gyventojų skaičius buvo didesnis nei 100 gyventojų (1.1.2 lentelė), 10 gyvenamųjų vietovių, kuriose gyventojų skaičius didesnis nei 300 ir mažesnis nei 1000 gyventojų: Juodupė, Južintai, Laibgaliai, Kamajai, Kriaunos, Panemunėlis, Bajorai, Kavoliškis, Skemai ir Žiobiškis. Be šių gyvenamųjų vietovių rajone yra dar trys didesnės gyvenamosios vietovės – miestai: Rokiškis (11724 gyventojai), Obeliai (891 gyventojai) ir Pandėlys (708 gyventojai).

Rokiškio miestas yra rajono centras. Kiti rajono miestai – Obeliai ir Pandėlys. Juodupė, Jūžintai, Duokiškis, Kamajai, Salos, Panemunis, Suvainiškis, Panemunėlis, Čedasai turi miestelio statusą ir viena Panemunėlio geležinkelio stoties gyvenvietė. Rokiškio miestas įsikūręs prie nedidelio Laukupės upelio, 182 km nuo Vilniaus, prie Radviliškio–Panevėžio–Daugpilio geležinkelio linijos. Miesto teritorija užima 1 142,5 ha. Čia parkams ir želdiniams tenka 58 ha.

1.1.1. lentelė. Rokiškio rajono seniūnijose gyventojų skaičiaus kaita 2012-2021 m. / asmenys

	Gyventojų skaičius									
Gyvenamoji vietovė	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Juodupės seniūnija	3511	3423	3390	3320	3277	3169	3075	3015	2955	2909
Jūžintų seniūnija	1822	1799	1762	1712	1632	1565	1524	1485	1443	1417
Kamajų seniūnija	2202	2140	2112	2078	1997	1935	1882	1839	1796	1766
Kazliškio seniūnija	719	722	724	697	683	659	617	589	580	565
Obelių seniūnija	3326	3224	3146	3077	3003	2916	2803	2742	2667	2624
Kriaunų seniūnija	990	950	923	912	893	873	851	852	827	813
Pandėlio seniūnija	3219	3134	3097	3033	2967	2900	2800	2715	2626	2523
Panemunėlio seniūnija	1418	1391	1374	1328	1288	1282	1240	1210	1180	1151

Gyvenamoji vietovė	Gyventojų skaičius									
	2012	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Rokiškio kaimiškoji seniūnija	5327	5218	5200	5100	4788	4732	4596	4575	4466	4381
Rokiškio miesto seniūnija	13899	13649	13412	13180	12907	12600	12328	12114	11939	11724

Šaltinis: Rokiškio rajono seniūnijų duomenys

1.1.2. lentelė. Rokiškio rajono gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau nei 100 gyventojų, sąrašas

Gyvenamoji vietovė	Statusas	Gyventojų skaičius	
		2011	**2021**
Juodupės sen.	**SEN**	**3254**	**2909**
Didsodė	K	162	144
Juodupė	MST	1769	1621
Lukštai	K	184	178
Onuškis	K	225	182
Raišiai	K	230	204
Jūžintų sen.	**SEN**	**1666**	**1417**
Jūžintai	MST	412	376
Laibgaliai	K	419	356
Kamajų sen.	**SEN**	**2074**	**1766**
Aukštakalniai	K	169	128
Duokiškis	MST	180	171
Kalviai	K	185	161
Kamajai	MST	577	535
Salos	MST	152	133
Kazliškio sen.	**SEN**	**659**	**565**
Kazliškis	K	168	144
Kriaunų sen.	**SEN**	**943**	**813**
Kriaunos	K	358	302
Lašai	K	166	146
Obelių sen.	**SEN**	**3037**	**2624**
Aleksandravėlė	K	162	148
Antanašė	K	242	196
Gediškiai	K	161	138
Obeliai	M	1074	891
Obelių Priemiestis	K	249	261
Pakriauniai	K	200	156
Pandėlio sen.	**SEN**	**2930**	**2523**
Apaščia	K	126	113
Lailūnai	K	128	179
Pandėlys	M	809	708
Pandėlys	K	243	226
Panemunis	MST	231	217
Sriubiškiai	K	213	170
Suvainiškis	MST	175	146
Panemunėlio sen.	**SEN**	**1289**	**1151**
Augustinava	K	105	107
Panemunėlis	GST	562	521
Panemunėlis	MST	192	191
Rokiškio kaimiškoji sen.	**SEN**	**4686**	**4381**
Bajorai	K	592	508
Čedasai	MST	196	151
Kavoliškis	K	1212	1173
Sėlynė	K	185	169
Skemai	K	685	577
Žiobiškis	K	297	302
Rokiškio miesto sen.			

Gyvenamoji vietovė	Statusas	Gyventojų skaičius	
		2011	2021
Rokiškis	M	14351	11724

Šaltinis: 2011-2021 m. gyventojų surašymo duomenys

Per pastarąjį dešimtmetį rajono gyvenamosios vietovės sumažėjo. Vertinant paskutiniųjų penkerių metų demografinius pokyčius, iš pagrindinių rajono urbanistinių centrų (gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 100 gyventojų) labiausiai sumažėjo Aukštakalniai, Apaščia, Salos, Duokiškis, Čedasai, Panemunėlis, Sriubiškiai, Antanašė, šiose gyvenamosiose vietovėse gyventojų skaičius sumažėjo nuo 23 % iki 17 %. Svarbu pastebėti, kad dalis urbanistinių centrų liko stabilūs – Jūžintai, Sėlynė, Lašai, o kai kurie ir padidėjo – Augustinava, Lailūnai. Seniūnijų atžvilgiu neigiami demografiniai pokyčiai vyko visose seniūnijose, ryškiausi Kazliškio ir Pandėlio seniūnijose, kur gyventojų skaičius mažėjo po 13,5 %. Geriausia situacija Rokiškio miesto ir Kriaunų seniūnijose – gyventojų skaičius per 5 metus sumažėjo apie 7 % ir Rokiškio kaimiškoje seniūnijoje sumažėjo 7,4 % (1.1.3. lentelė).

1.1.3 lentelė. Rokiškio rajono seniūnijų ir gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau nei 100 gyventojų, gyventojų skaičiaus pokytis 2017 – 2021 m. *(Rokiškio rajono savivaldybės duomenys, 2021. Pastaba – pateikiama deklaravusių gyvenamąją vietą asmenų skaičius)*

Gyvenamoji vietovė	Statusas	Gyventojų skaičius					Pokytis 2017-2021 m., %	Vidutinis metinis pokytis 2017-2021 m., %	Vidutinis metinis pokytis 2019-2021 m., %
		2017	2018	2019	2020	2021			
Juodupės sen.	**SEN**	**3169**	**3075**	**3015**	**2955**	**2909**	**-8,20%**	**-1,64%**	**-1,17%**
Didsodė	K	155	166	160	146	144	-7,10%	-1,42%	-3,33%
Juodupė	MST	1714	1672	1659	1655	1621	-5,43%	-1,09%	-0,76%
Lukštai	K	208	211	207	196	178	-14,42%	-2,88%	-4,67%
Onuškis	K	206	193	190	182	182	-11,65%	-2,33%	-1,40%
Raišiai	K	235	220	222	208	204	-13,19%	-2,64%	-2,70%
Jūžintų sen.	**SEN**	**1565**	**1524**	**1485**	**1443**	**1417**	**-9,46%**	**-1,89%**	**-1,53%**
Jūžintai	MST	378	380	379	373	376	-0,53%	-0,11%	-0,26%
Laibgaliai	K	405	388	369	363	356	-12,10%	-2,42%	-1,17%
Kamajų sen.	**SEN**	**1935**	**1882**	**1839**	**1796**	**1766**	**-8,73%**	**-1,75%**	**-1,32%**
Aukštakalniai	K	167	154	148	138	128	-23,35%	-4,67%	-4,50%
Duokiškis	MST	209	201	193	181	171	-18,18%	-3,64%	-3,80%
Kalviai	K	171	166	160	163	161	-5,85%	-1,17%	0,21%
Kamajai	MST	564	558	566	571	535	-5,14%	-1,03%	-1,83%
Salos	MST	164	157	146	145	133	-18,90%	-3,78%	-2,97%
Kazliškio sen.	**SEN**	**659**	**617**	**589**	**580**	**565**	**-14,26%**	**-2,85%**	**-1,36%**
Kazliškis	K	169	162	158	151	144	-14,79%	-2,96%	-2,95%
Kriaunų sen.	**SEN**	**873**	**851**	**852**	**827**	**813**	**-6,87%**	**-1,37%**	**-1,53%**
Kriaunos	K	324	314	317	302	297	-8,33%	-1,67%	-2,10%
Lašai	K	148	146	146	146	146	-1,35%	-0,27%	0,00%
Obelių sen.	**SEN**	**2916**	**2803**	**2742**	**2667**	**2624**	**-10,01%**	**-2,00%**	**-1,43%**
Aleksandravėlė	K	155	157	150	149	148	-4,52%	-0,90%	-0,44%
Antanašė	K	237	224	218	202	196	-17,30%	-3,46%	-3,36%
Gediškiai	K	149	141	139	137	138	-7,38%	-1,48%	-0,24%
Obeliai	M	976	959	939	903	891	-8,71%	-1,74%	-1,70%
Obelių Priemiestis	K	280	261	252	261	246	-12,14%	-2,43%	-0,79%
Pakriauniai	K	168	163	158	154	156	-7,14%	-1,43%	-0,42%
Pandėlio sen.	**SEN**	**2900**	**2800**	**2715**	**2626**	**2523**	**-13,00%**	**-2,60%**	**-2,36%**
Apaščia	K	141	137	125	114	113	-19,86%	-3,97%	-3,20%
Lailūnai	K	167	165	171	175	179	7,19%	1,44%	1,56%

Gyvenamoji vietovė	Statusas	Gyventojų skaičius					Pokytis 2017-2021 m., %	Vidutinis metinis pokytis 2017-2021 m., %	Vidutinis metinis pokytis 2019-2021 m., %
		2017	2018	2019	2020	2021			
Pandėlys	M	759	748	758	724	708	-6,72%	-1,34%	-2,20%
Pandėlys	K	250	241	238	233	226	-9,60%	-1,92%	-1,68%
Panemunis	MST	225	217	211	223	217	-3,56%	-0,71%	0,95%
Sriubiškiai	K	206	195	191	176	170	-17,48%	-3,50%	-3,66%
Suvainiškis	MST	169	161	144	149	146	-13,61%	-2,72%	0,46%
Panemunėlio sen.	**SEN**	**1282**	**1240**	**1210**	**1180**	**1151**	**-10,22%**	**-2,04%**	**-1,63%**
Augustinava	K	102	98	97	103	107	4,90%	0,98%	3,44%
Panemunėlis	GST	627	603	534	520	521	-16,91%	-3,38%	-0,81%
Panemunėlis	MST	230	216	228	209	191	-16,96%	-3,39%	-5,41%
Rokiškio k. sen.	**SEN**	**4732**	**4596**	**4575**	**4466**	**4381**	**-7,42%**	**-1,48%**	**-1,41%**
Bajorai	K	562	553	542	525	508	-9,61%	-1,92%	-2,09%
Čedasai	MST	185	166	159	153	151	-18,38%	-3,68%	-1,68%
Kavoliškis	K	1261	1232	1187	1165	1173	-6,98%	-1,40%	-0,39%
Sėlynė	K	171	174	178	170	169	-1,17%	-0,23%	-1,69%
Skemai	K	676	667	660	619	577	-14,64%	-2,93%	-4,19%
Žiobiškis	K	340	329	327	313	302	-11,18%	-2,24%	-2,55%
Rokiškio m. sen.									
Rokiškis	M	12600	12328	12114	11939	11724	-6,95%	-1,39%	-1,07%

1.1.4. lentelė. Rokiškio rajono gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau nei 300 gyventojų, sąrašas

Gyvenamoji vietovė	Seniūnija	Statusas	Gyventojų skaičius iš viso
Juodupė	Juodupės sen.	MST	1 549
Jūžintai	Jūžintų sen.	MST	349
Laibgaliai	Jūžintų sen.	K	330
Kamajai	Kamajų sen.	MST	548
Obeliai	Obelių sen.	M	871
Pandėlys	Pandėlio sen.	M	692
Panemunėlis	Panemunėlio sen.	GST	476
Bajorai	Rokiškio kaimiškoji sen.	K	523
Kavoliškis	Rokiškio kaimiškoji sen.	K	1 106
Skemai	Rokiškio kaimiškoji sen.	K	577
Rokiškis	Rokiškio miesto sen.	M	11 770

1.2.Rokiškio rajonas šalies kontekste

Trys Panevėžio apskrities rajonų savivaldybės yra pasienio rajonai, besiribojantys su Latvijos Respublika. Vienas iš tokių rajonų yra Rokiškio rajono savivaldybė, susijusi erdviniais (teritoriniais) ryšiais bendrame kontekste, ir yra svarbi bei neatsiejama ES, Lietuvos Respublikos bei Panevėžio apskrities dalis.

1985 – 1990 m. laikotarpiu Rokiškio rajono centras – Rokiškis, buvo priskirtinas aukštesnio rango miestų centrui (1.2.1 pav.)

1.2.1 pav. Faktinė gyvenviečių sistemas 1985-1990 metais (schema parengta prof. P. Juškevičiaus): 1 – žemiausio rango centrai (miestai, miesteliai, kaimai) ir jų suformuotų posistemių ribos; 2 – aukštesnio rango centrai (miesto) ir jų posistemių ribos; 3 – aukščiausio rango centrai (didmiesčiai) ir jų posistemių ribos.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, kuris buvo parengtas 2002 metais, Rokiškio miestui numatytas antro lygmens C kategorijos regioninio (apskrities lygio) centro rangas, Obelių ir Pandėlio miestams – trečio lygmens b kategorijos lokalinis (savivaldybės lygio) centro rangas.

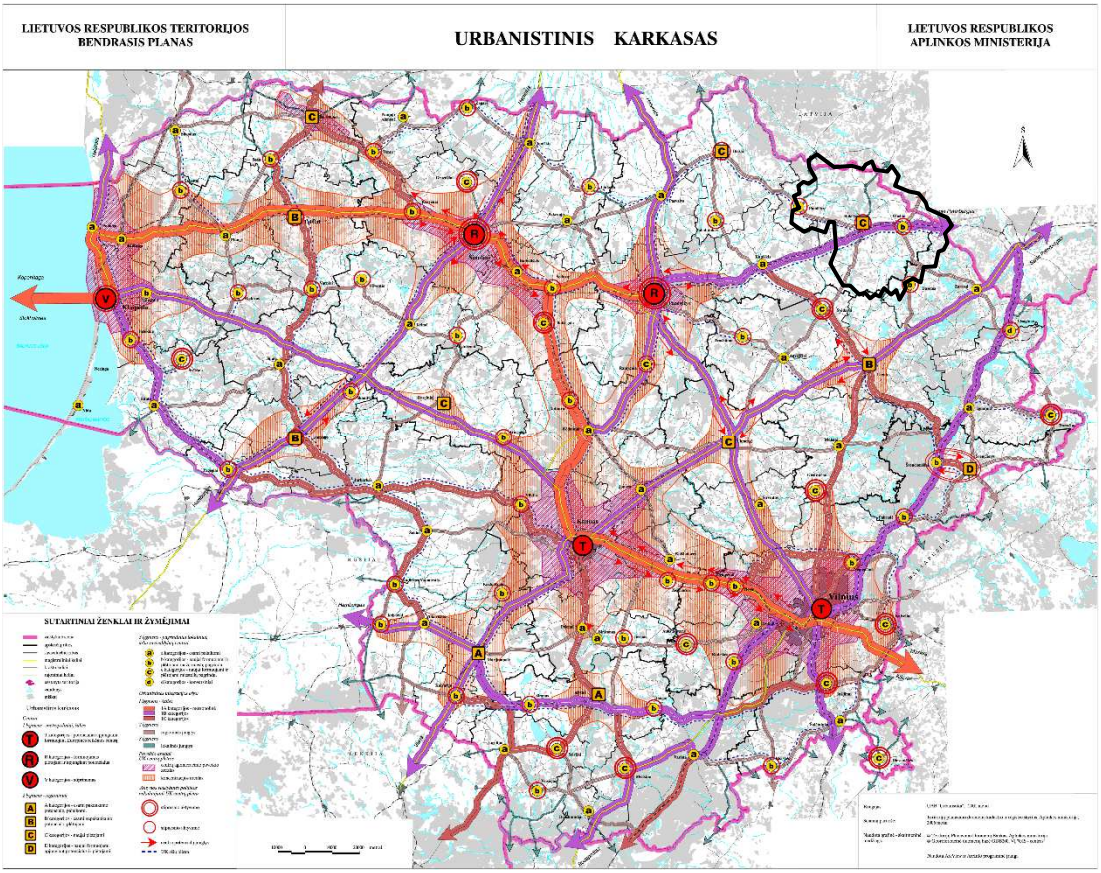

1.2.2 pav. Rokiškio rajonas 2002 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane

2021 m. parengtame naujame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Rokiškio rajono centras – Rokiškio miestas išskiriamas kaip regioninis papildomojo tipo centras (RPP). Rokiškio miesto kaip urbanistinio centro ekonominės veiklos prioritetas išskiriamas – mišri ekonominė veikla. Pagal LR teritorijos bendrojo plano sprendinius Rokiškio rajono centre numatomas santykinai vidutinio, santykinai dažno ir būtinojo poreikio paslaugų teikimas.

Rokiškio rajono strateginės vystymosi kryptys

Urbanistinių centrų partnerystės

28. Tai Panevėžys–Biržai**–Rokiškis** partnerystės, kuriose dalyvauja įvardinti urbanistiniai centrai, įtraukiant funkciniais ryšiais susijusius aplinkinius urbanistinius vienetus ir teritorijas. Prioritetą teikti regionų stiprinimui telkiant paslaugas, išteklius ir infrastruktūrą vadovaujantis papildomumo principu, pritraukiant investicijas, skatinant urbanistinės struktūros gyvybingumą, gerinant gyvenimo kokybę, pasiekiamumą ir junglumą.

30.5. Rokiškio rajonas pagal urbanistinių centrų partnerystę patenka į Vidurio Lietuvos partneryščių grupę Panevėžio–Biržų**-Rokiškio** partnerystės zoną, kur patys miestai ir jų įtakos zonoje esantys lokalūs centrai yra susieti funkciniais ryšiais. Čia prioritetas teikiamas regioninio lygmens paslaugoms. Teritorijoje vyraujantys ištekliai – pramonės, bioprodukcinio ūkio, rekreaciniai, multimodalumo, o plėtros prioritetas – mišrios ekonominės veiklos, pramonė ir logistika, turizmas (geologinis, kultūrinis).

Specializuota partnerystė

Specializuota urbanistinių centrų partnerystė - tai regioninio lygmens mišri partnerystė su pasienio teritorijomis ir urbanistiniais centrais tarp Biržų**-Rokiškio-**Zarasų-Visagino-Daugpilio.

Nacionalinio lygmens urbanistinė struktūra

43. Nacionalinio lygmens urbanistinėje struktūroje plėtoti ir stiprinti regioninio lygmens Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Utenos, Marijampolės, Tauragės, Telšių, Mažeikių, Ukmergės, **Rokiškio** ir Biržų urbanistinius centrus, stiprinant jų tarpusavio sąveiką ir sąveiką su šalies metropoliniais centrais Vilniumi, Kaunu ir Klaipėda nacionalinių prioritetinių partneryščių pagrindu, teikiant sąlyginai vidutinio ir reto poreikio paslaugas, regioninio lygmens paslaugas.

Regioninio lygmens urbanistinė struktūra

134. Vidurio Lietuvos partneryščių grupėje vystyti šalies teritoriją, apimančią Panevėžį (regioninį plėtojamojo tipo centrą), Biržus, **Rokiškį** (regioninius papildomojo tipo centrus) ir jų įtakos zonoje esančius lokalius centrus, susietus funkciniais ryšiais. Šalies ir regiono urbanistinei struktūrai ir jos elementams palaikyti ir stiprinti, gyvenamųjų vietovių gyvybingumui užtikrinti naudoti turimus vyraujančius išteklius, taikyti numatytus plėtros prioritetus, visus galimus partneryščių modelius.

136. Didinti Biržų ir **Rokiškio** urbanistinių centrų gyvybingumą viešosiomis investicijoms remiant mišrias ekonomines veiklas, įveiklinant esamus kultūrinius ir rekreacinius išteklius, stiprinant pasienio miestų bendradarbiavimą, bendradarbiaujant su Latvijos urbanistiniais centrais, telkiant ir aptarnaujant kaimo gyvenvietes, stiprinant logistinį ir prekybos potencialą ar vystant aplinkosauginę programą.

Viešosios paslaugos

Švietimo paslaugos

152.1. Iki 2025 m. prioritetą bendrojo ugdymo įstaigų tinklo efektyvinimui teikti šiose savivaldybėse: Anykščių r., Zarasų r., Ignalinos r., Vilniaus r., Šalčininkų r., Prienų r., Lazdijų r., Varėnos r., Vilkaviškio r., Šakių r., Jurbarko r., Pagėgių, Klaipėdos r., Neringos, Palangos m., Skuodo r., Kelmės r., Radviliškio r., Pakruojo r., Joniškio r., Panevėžio r., Biržų r., **Rokiškio r.** ir Kupiškio r.

Sveikatos priežiūros paslaugos

160.1. Iki 2025 m. prioritetą ligoninių tinklo efektyvinimui teikti šiose savivaldybėse: Anykščių r., Utenos r., Zarasų r., Visagino, Švenčionių r., Trakų r., Šalčininkų r., Birštono, Druskininkų, Lazdijų r., Varėnos r., Marijampolės, Vilkaviškio r., Raseinių r., Jurbarko r., Pagėgių, Klaipėdos r., Kretingos r., Plungės r., Telšių r., Kelmės r., Šiaulių r., Pasvalio r., Biržų r. ir **Rokiškio r.**

163. Savivaldybėse, kuriose demografinės senatvės koeficientas didžiausias (Anykščių r. sav., Ignalinos r. sav., Molėtų r. sav., Švenčionių r. sav., Ukmergės r. sav., Utenos r. sav., Zarasų r. sav., Alytaus r. sav., Birštono savivaldybė, Druskininkų savivaldybė, Lazdijų r. sav., Varėnos r. sav., Kelmės r. sav., Biržų r. sav., Kupiškio r. sav., **Rokiškio r. sav.**), didinti slaugos ir ilgalaikio palaikomojo gydymo paslaugų apimtis, vystant integruotas sveikatos ir socialines paslaugas bei teikiant šias paslaugas pacientų namuose.

Socialinės paslaugos

168.2. Iki 2030 m. prioritetą nestacionarių socialinių paslaugų plėtrai institucijose ir tokių paslaugų teikimui namuose teikti šiose savivaldybėse: Rietavo, Marijampolės, Ukmergės r., Kelmės r., Panevėžio m., Tauragės r., Visagino, Telšių r., Varėnos r., Skuodo r., Plungės r., Radviliškio r., Pasvalio r., Šiaulių m., Širvintų r., Joniškio r., Klaipėdos m., Kupiškio r., Kėdainių r., Jurbarko r., Anykščių r., Vilniaus m., **Rokiškio r.**, Švenčionių r.

Darni kelionių struktūra ir mobilumo prioritetai

297.1. Viešojo transporto susisiekimo paslaugoms užtikrinti tarp partneriaujančių tarptautinio ir regioninio lygmens paslaugas teikiančių urbanistinių centrų prioritetus teikti tarp Vilniaus ir Utenos, Kauno ir Marijampolės, Klaipėdos ir Tauragės, Klaipėdos ir Telšių, Šiaulių ir Mažeikių, Panevėžio ir **Rokiškio** urbanistinių centrų – geležinkelio transportui.

Saugomos teritorijos

378. Įsteigti paukščių apsaugai svarbią teritoriją – Paluknio pievos, buveinių apsaugai svarbias teritorijas – Juodymo pelkė (**Rokiškio raj**.), Ažukriaunio miškas (**Rokiškio raj.**). Kuriant Lietuvoje Natura 2000 tinklą, siekiama užtikrinti tinkamą visų Lietuvos teritorijoje randamų 54 natūralių buveinių tipų ir 55 rūšių apsaugą, įsteigti reikiamą kiekį saugomų teritorijų.

Kultūros paveldo išteklių įveiklinimas

425.1. Kurti horizontalias ir mišrias partnerystes įveiklinant Ukmergės, Širvintų, Kavarsko, Anykščių, Molėtų arealuose esančio dominuojančio paveldo – dvarų, dvarų sodybų, etnokultūrinio paveldo ir architektūros arealus, Dubingių, Širvintų memorialinio paveldo arealus. Integruoti urbanistinio paveldo – istorinių miesto dalių paveldo arealus į miestų darnaus vystymosi plėtros procesus ir skatinti regiono turizmo ir rekreacijos procesus, kuriant bendras koordinuotų veiksmų plėtros programas ir strategijas. Stiprinti Anykščių horizontalius partnerystės ryšius su Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** kultūros paveldo reprezentaciniais centrais, naudojant ir papildomai įveiklinant Siaurojo geležinkelio atšaką Panevėžys–Rubikiai, einančią per Troškūnus ir Anykščius. Siekiama didinti rekreacijos aptarnavimo infrastruktūrą, įtraukiant nematerialaus paveldo išteklius. Kurti rekreacinės partnerystės ryšius tarp Utenos, Zarasų, Dusetų, Ignalinos, Švenčionių arealuose esančio dominuojančio paveldo – dvarų, dvaro sodybų, etnografinių kaimų, architektūrinio, memorialinio paveldo arealų, skatinti regiono turizmo ir rekreacijos procesus, kuriant bendrus veiklos plėtros partnerystės dokumentus.

436.6. Stiprinti Linkuvos horizontalius partnerystės ryšius su Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** ir Vilniaus–Utenos–Ukmergės kultūros paveldo reprezentaciniais centrais, naudojant ir papildomai įveiklinant rekreacijai Siaurojo geležinkelio atšaką Panevėžys–Linkuva, einančią per Joniškėlį ir Petrašiūnus.

438. Vidurio Lietuvos partneryščių grupės kultūros paveldo išteklių įveiklinimas. Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** regioninės plėtros arealą formuoja regioninės reikšmės kultūros paveldo reprezentacinis centras – Panevėžys, urbanistinis centras – Biržai – valstybės istorijai reikšmingas paveldo arealas bei **Rokiškio** miestas. Numatoma per jų partnerystę, įtraukiant kitus regioninio lygmens centrus ir kuriant ilgalaikius funkcinius ryšius, sukurti veiksmingus regioninės plėtros modelius, gebančius generuoti didesnį kultūros paveldo išteklių potencialą. Plėtoti viešojo, privataus ir nevyriausybinio skirtingų sektorių partnerystes, siekiant kultūros paveldo išteklių disponavimo ir panaudojimo rekreacijai bei turizmo infrastruktūrai kurti ir plėsti.

439. Vidurio Lietuvos partneryščių grupės kultūros paveldo ištekliai. Arealo kultūrinius išteklius formuoja kilnojamasis ir nekilnojamasis kultūros paveldas (pavieniai objektai, kompleksai, vietovės), taip pat visa tai integruojantis kultūrinis kraštovaizdis, kultūros keliai bei nematerialusis kultūros paveldas. Kraštovaizdžio gamtinių ir kultūrinių komponentų visuma generuoja rekreacinį ir kultūrinį potencialus, pasižyminčius dvarų sodybų, architektūrinio paveldo ties Biržais, Pasvaliu, Troškūnais, Vabalninkais, Subačium ir Kupiškiu gausa, generuoja daugialypius kultūrinius kraštovaizdžius: išskirtinės vertės archajiškuosius – Nevėžio, Mušos upių deltose, kaimiškuosius dvarų sodybų aplink Biržus, Subačių, Panevėžį ir **Rokiškio**, Biržų, Pasvalio, Panevėžio miestovaizdžius. Planuojama įveiklinti kultūrinių kraštovaizdžių, kultūros kelių bei nematerialaus kultūros paveldo generuojamus išteklius.

440.1. Stiprinant Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** partnerystės potencialą, būtina naudoti ir įveiklinti rekreacinėms reikmėms arealo kultūrinius kraštovaizdžius, Nevėžio ir Mūšos upių ir viso Lielupės upės vandens baseino rekreacinį ir paslaugų infrastruktūros potencialą, didinti jų lankomumą, lankytojų skaičių, plėtoti aptarnavimo infrastruktūrą, pasitelkti visų Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** regione esančių savivaldybių partnerystes, kuriant bendrus rekreacijos ir kultūros paveldo vertybių teritorijų planavimo, bendrus rekreacijos, paslaugų infrastruktūros ir kultūros paveldo vertybių teritorijų planavimo dokumentus.

440.5. Kurti vertikalias ir mišrias partnerystes tarp regioninės reikšmės kultūros paveldo reprezentacinių centro – Panevėžio, Biržų ir **Rokiškio**, siekiant sustiprinti arealo kultūros paveldo potencialą, veiklos plėtros partnerystės dokumentų pagrindu bendrai jį įveiklinti rekreacijos funkcijoms, naudoti partnerystes nematerialaus paveldo puoselėjimui ir sklaidai.

440.6. Stiprinat Panevėžio–Biržų–**Rokiškio** regioninės plėtros arealą jungiančias horizontalias, vertikalias ir mišrias partnerystes, sukurtas veikiančiuose dviejose Šv. Jokūbo keliuose – Vilniaus ir Šv. Jokūbo žiede, būtina šių kelių infrastruktūros ir aptarnavimo plėtra, įveiklinant pakelės kultūros paveldo objektus bei didinant nematerialaus paveldo sklaidą keliuose.

440.13. Saugant Lietuvos kultūros paveldo vertybes užsienyje, būtina skatinti Panevėžio, Biržų ir **Rokiškio** arealo partnerystę su kaimynine Latvija, šiam tikslui kurti vertikalias, horizontalias ir mišrias partnerystes, pasitelkiant Užsienio reikalų, Kultūros ir kitų ministerijų valstybinį bendradarbiavimo potencialą.

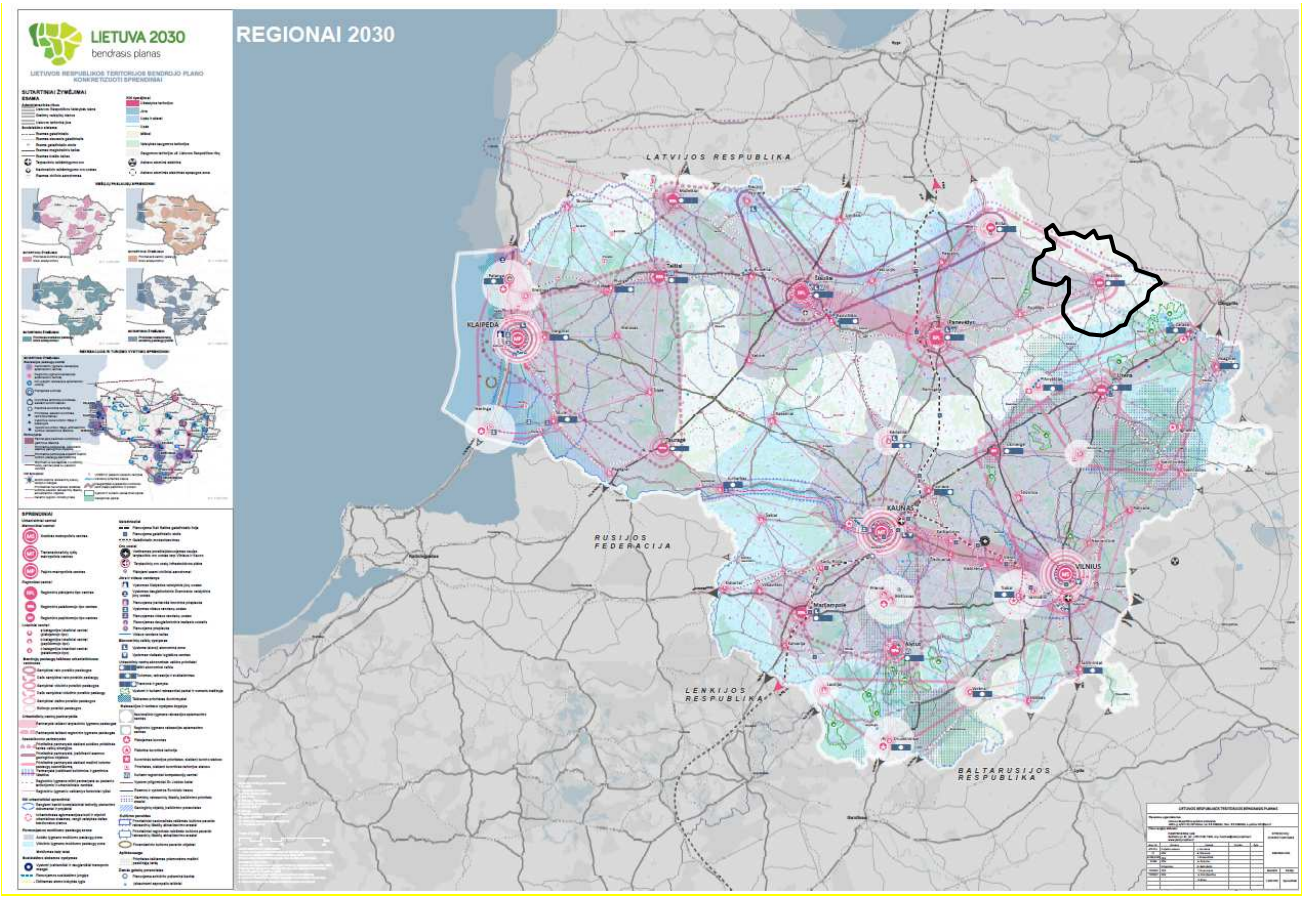

1.2.3 pav. Rokiškio rajonas 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (brėžinys „Regionai 2030")

1.3. Teritorijų panaudojimas

Rokiškio rajono savivaldybės teritorija sudaro 180630,83 ha plotą. Tai antra pagal dydį (po Panevėžio rajono) Panevėžio apskrities savivaldybė. Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, 2021 m. sausio 1 d. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos didžiausią dalį sudaro žemės ūkio naudmenos – 54,63 %. Svarbią rajono savivaldybės teritorijos dalį sudaro miškai (29,98 %) bei kita žemė (7,61 %). Likusias teritorijas užima keliai, vandenys bei užstatyta teritorija.

Analizuojant Rokiškio rajono savivaldybės žemės fondo pokyčius, reikia pastebėti, kad savivaldybėje išaugo užstatytų teritorijų. Jos pokytis per 10 metų laikotarpį padidėjo beveik 16 %. Ženkliai sumažėjo kelių žemės – pokytis 33 %.

1.3.1 lentelė. Žemės fondo sudėtis Panevėžio apskrities savivaldybėse 2021 m. sausio 1 d.

Savivaldybė	Mato vnt.	Bendras plotas	Žemės ūkio naudmenos	Miškai (miško žemė)	Keliai	Užstatyta teritorija	Vandenys	Kita žemė
Biržų rajonas	ha	147578,65	93641,57	40676,42	1987,00	3808,82	3236,41	4228,43
	%	100,0						
Kupiškio rajonas	ha	108008,01	62559,77	31875,45	1429,43	3063,36	2715,42	6364,58
	%	100,0						
Panevėžio miestas	ha	5011,26	1443,75	143,37	332,30	2436,85	133,61	521,38
	%	100,0						
Panevėžio rajonas	ha	217711,82	122416,11	75171,22	3055,68	6745,78	4311,89	6011,14
	%	100,0						
Pasvalio rajonas	ha	128887,17	96260,14	21942,87	1760,13	3911,90	2496,07	2516,06
	%	100,0						
Rokiškio rajonas	ha	180630,83	98672,80	54178,57	2429,70	4730,23	6873,69	13745,84
	%	100,00	54,63	29,98	1,35	2,62	3,81	7,61
Iš viso apskrityje:	ha	**787827,74**	**474994,14**	**223987,90**	**10994,24**	**24696,94**	**19767,09**	**33387,43**
	%	100,00						

Šaltinis: Lietuvos Respublikos žemės fondas, 2021

1.3.2 lentelė. Rokiškio rajono savivaldybės žemės fondo sudėtis ir pokytis 2011–2021 m. laikotarpyje

Teritorijos sudėtis (žemės grupės)	Rokiškio rajono savivaldybės žemės fondas 2011 m. sausio 1 d.		Rokiškio rajono savivaldybės žemės fondas 2021 m. sausio 1 d.		Pokytis bendrame savivaldybės teritorijos balanse, %	Santykinis pokytis atskiroje žemės grupėje, %
	ha	%	ha	%		
Bendras plotas	180650,60	100,00	180630,83	100,00	-	-
Žemės ūkio naudmenos	101248,48	56,05	98672,80	54,63	-1,42	-2,54
Miškai (miško žemė)	52097,30	28,84	54178,57	29,98	1,14	3,99
Keliai	3634,06	2,01	2429,70	1,35	-0,66	-33,14
Užstatyta teritorija	4082,09	2,26	4730,23	2,62	0,36	15,88
Vandenys	6909,42	3,82	6873,69	3,81	-0,01	-0,52
Kita žemė	12679,25	7,02	13745,84	7,61	0,59	8,41

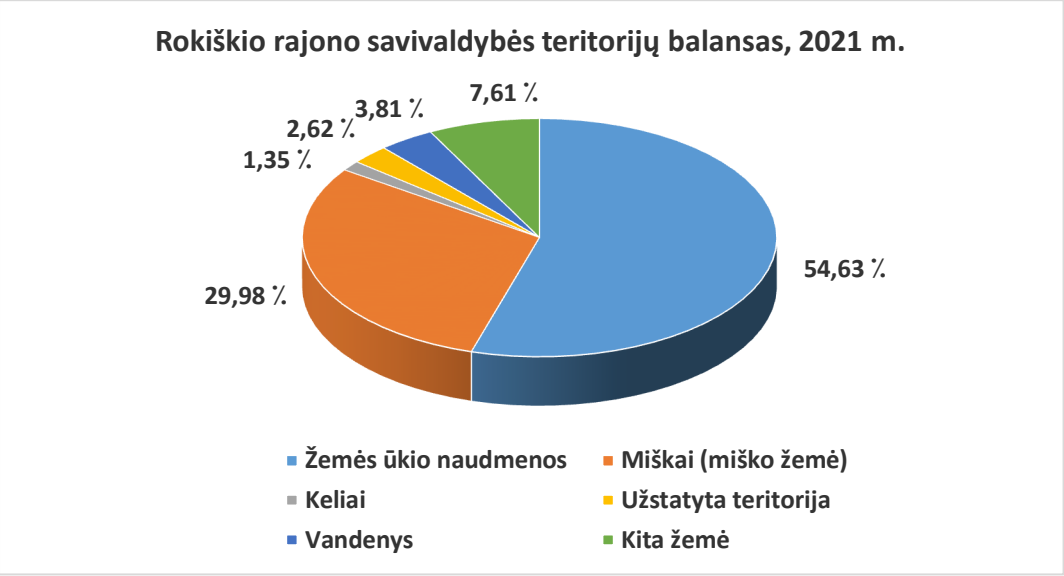

1.3.1 pav. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijų balansas

Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, Rokiškio rajone 2011 m. vienam gyventojui užstatytų teritorijų teko – 0,12 ha/gyv., o 2021 m. vienam gyventojui užstatytų teritorijų tenka – 0,17 ha/gyv. ir šis rodiklis yra 1,4 karto didesnis nei buvo 2011 m.

Tokie rajono savivaldybės teritorijos sudėties pokyčiai - padidėjęs užstatytos teritorijos plotas, o taip pat blogėjanti demografinė situacija (mažėjantis gyventojų skaičius), verčia atkreipti dėmesį, ar rajono savivaldybės teritorijos yra naudojamos racionaliai. Užimtų pastatais ir statiniais teritorijų plotui didėjant, o gyventojų skaičiui mažėjant, neproporcingai gali išaugti infrastruktūros įrengimo ir išlaikymo kaštai savivaldybei.

Atsižvelgiant į tokias tendencijas, būtina ieškoti sprendimų racionaliam savivaldybės teritorijų naudojimui. Kaip vieni iš galimų sprendinių - esamų užstatytų, tačiau tinkamai neišnaudojamų teritorijų pritaikymas, modernizavimas, konversija, plėtrai numatytų teritorijų kompaktinimas ir pan.

2. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA IR GYVENAMASIS FONDAS

2.1. Demografinė situacija

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2022 m. pradžioje Rokiškio rajono savivaldybėje gyvena 28 121 gyventojas. Šis skaičius sudaro 13,25 % Panevėžio apskrities ir 1,01 % visos šalies gyventojų. Pastebima žymi gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija visoje šalyje, išskyrus 2022 m. pradžią, kai dėl COVID-19 pandemijos sumažėjo išvykstančių gyventojų skaičius, dėl to ir stebimas gyventojų prieauglis apskrityje ir rajone. Nuo 2011 m. iki 2022 m. fiksuojamas gyventojų skaičiaus pokytis Rokiškio rajone -19,71 %. Per tą patį laikotarpį apskrityje sumažėjo -15,57 %, šalyje sumažėjo -8,44 %. Šiuo atžvilgiu, Rokiškio rajonas, kaip ir visa apskritis išsiskiria gyventojų mažėjimo mastu, kuris daugiau kaip dvigubai didesnis nei vidutinis gyventojų skaičiaus mažėjimas šalyje (2.1.1 lentelė).

2022 m. pradžioje statistikos departamento duomenimis Rokiškio rajono savivaldybėje 46,70 % sudarė miesto gyventojai, 53,29 % – kaimo gyventojai (2.1.2 pav.). Gyventojų tankumas 2022 m. rajone siekė 15,5 gyv./km^2 ir nuo 2017 m. sumažėjo 8,28 % (2.1.2 lentelė).

2.1.1 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičiaus metų pradžioje šalyje, Panevėžio apskrityje, Rokiškio rajono savivaldybėje pokytis

Teritorijos pavadinimas	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis 2011-2022 m., %
Lietuvos Respublika	3 052 588	3 003 641	2 971 905	2 943 472	2 921 262	2 888 558	2 847 904	2 808 901	2 794 184	2 794 090	2 795 680	2 794 961*	-8,44 %
Panevėžio apskritis	251 401	246 298	242 340	238 748	235 394	231 001	225 033	218 726	214 617	211 189	208 016	212 260*	-15,57 %
Rokiškio rajono sav.	**35 022**	**34 218**	**33 434**	**32 748**	**32 191**	**31 454**	**30 451**	**29 472**	**28 728**	**28 072**	**27 515**	**28 121***	**-19,71 %**
Rokiškio r. sav. miestai (Rokiškis, Obeliai, Pandėlys)	16 284	15 896	15 598	15 362	15 143	14 860	14 363	13 922	13 571	13 281	13 066	13 133*	-19,35 %
Rokiškio r. sav. kaimai	18 738	18 322	17 836	17 386	17 048	16 594	16 088	15 550	15 157	14 791	14 449	14 988*	-20,01 %

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt
Pastaba: * - išankstiniai duomenys

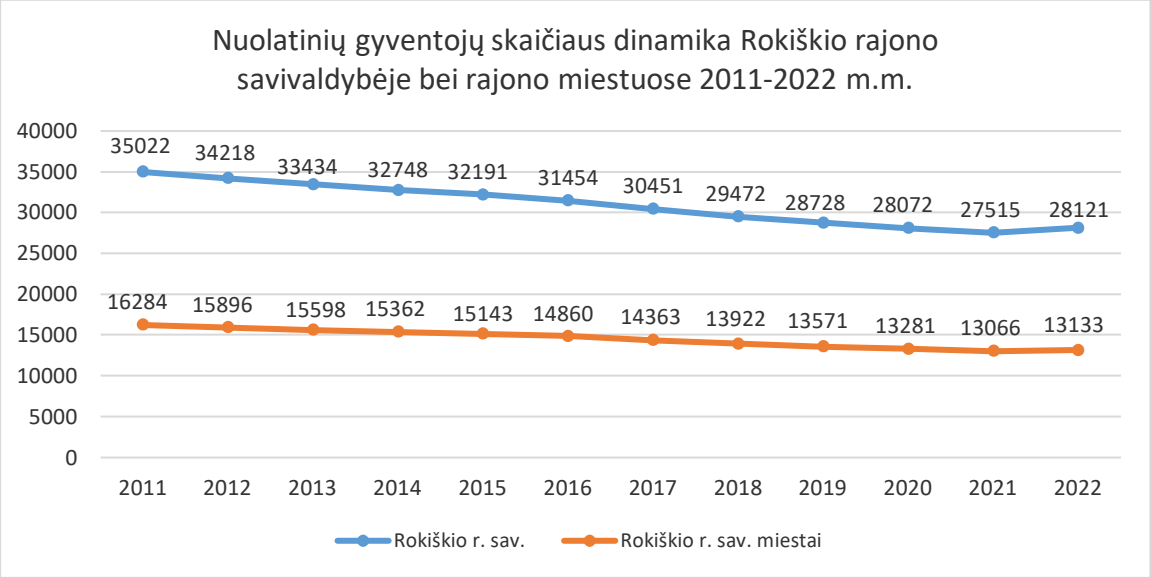

2.1.1 pav. Nuolatinių gyventojų skaičiaus dinamika metų pradžioje Rokiškio rajono savivaldybėje bei rajono miestuose 2011-2022 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt,

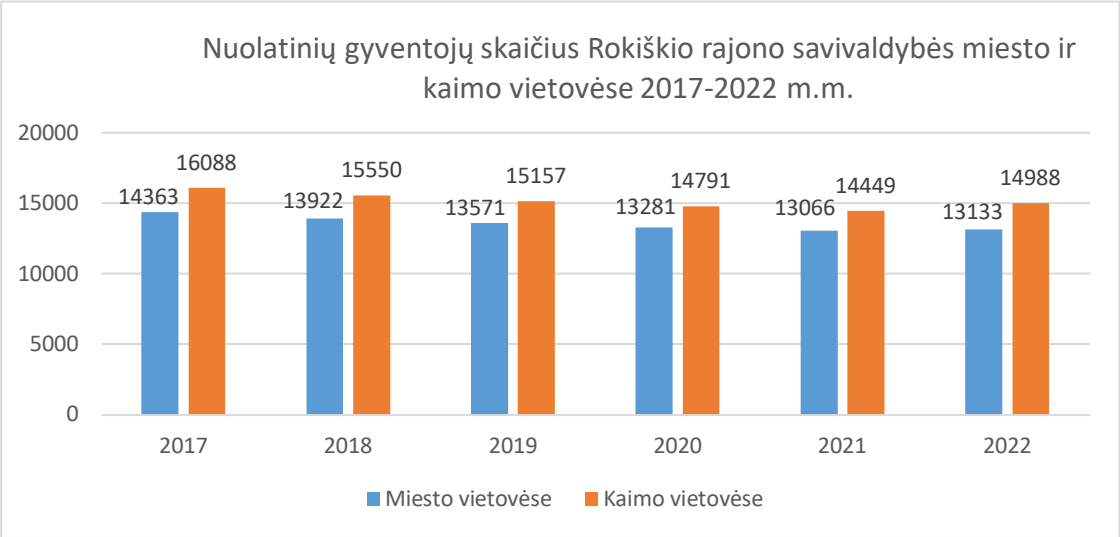

2.1.2 pav. Nuolatinis gyventojų skaičius metų pradžioje Rokiškio rajono savivaldybės miesto ir kaimo vietovėse 2017-2022 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt,

2.1.2 lentelė. Gyventojų tankis Rokiškio rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Teritorijos pavadinimas	Gyventojų tankis metų pradžioje | viename km²				
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Lietuvos Respublika	43,6	43,0	42,8	42,8	42,8
Panevėžio apskritis	28,6	27,8	27,2	26,8	26,4
Rokiškio rajono savivaldybė	**16,9**	**16,3**	**15,9**	**15,5**	**15,2**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt

2021 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis (2.1.3 lentelė), Rokiškio rajone didžiausią grupę – vidutiniškai 62,8 % - sudarė 15–64 metų gyventojai (šalies vidurkis – 65,0 %, apskrities – 63,2 %). Taip pat didelė dalis – vidutiniškai 25,2 % – buvo vyresnio amžiaus (65 m. ir daugiau) gyventojų (šalies vidurkis – 19,9 %, apskrities – 23,4 %). Vaikų (0–14 m.) dalis vidutiniškai sudarė tik 12,0 % (šalyje vidutiniškai 15,1 % ir apskrityje vidutiniškai 13,4 %).

Rokiškio rajone mažėja bendras gyventojų skaičius. Jaunimo dalis bei darbingo amžiaus gyventojų skaičius mažėja, didėja senstančios visuomenės dalis. Optimizmo suteikia paskutiniųjų metų gan stabili vaikų dalis.

Gyventojų skaičiaus mažėjimą akivaizdžiai nulėmė neigiama natūrali gyventojų kaita. Bendrieji natūralios kaitos rodikliai rajone 2021 m. 1000 gyventojų rodo, kad mirusiųjų 3,5 karto daugiau, nei gimusiųjų, kai šalyje tik 1,9 karto daugiau (2.1.3 paveikslas).

2.1.3 lentelė. Gyventojų pasiskirstymas pagal lytį, amžiaus grupes Rokiškio rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Amžiaus grupė	Teritorijos pavadinimas	Nuolatinių gyventojų amžiaus struktūra metų pradžioje / procentais									
		2017		2018		2019		2020		2021	
		Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys
0 - 14	Lietuvos Respublika	7,6	7,2	7,7	7,3	7,8	7,3	7,8	7,3	7,8	7,3
	Panevėžio apskritis	6,9	6,5	6,9	6,6	6,8	6,6	6,8	6,6	6,8	6,6
	Rokiškio r. savivaldybė	**6,1**	**6,0**	**6,2**	**6,0**	**6,0**	**6,1**	**6,0**	**6,0**	**6,0**	**6,0**
15 - 64	Lietuvos Respublika	32,0	33,9	31,9	33,5	31,9	33,2	32,2	32,8	32,5	32,5
	Panevėžio apskritis	31,7	33,0	31,4	32,7	31,4	32,4	31,4	32,0	31,4	31,8
	Rokiškio r. savivaldybė	**32,8**	**31,5**	**32,6**	**31,1**	**32,5**	**30,9**	**32,4**	**30,7**	**32,2**	**30,6**
65 ir >	Lietuvos Respublika	6,5	12,8	6,6	13,0	6,7	13,1	6,7	13,2	6,7	13,2
	Panevėžio apskritis	7,3	14,6	7,5	14,9	7,7	15,1	7,8	15,4	7,9	15,5
	Rokiškio r. savivaldybė	**7,9**	**15,7**	**8,1**	**16,0**	**8,4**	**16,1**	**8,6**	**16,3**	**8,8**	**16,4**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt

2.1.4 lentelė. Gyventojų natūralus prieauglis metų pradžioje Rokiškio rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Gyventojų natūralus prieauglis					
	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Gyventojų mirtingumas (Lietuvos Respublikoje)	40 142	39 574	38 281	43 547**	47 950*
Gyventojų gimstamumas (Lietuvos Respublikoje)	28 696	28 149	27 393	25 144	24 606*
Natūrali gyventojų kaita (Lietuvos Respublikoje)	- 11 446	- 11 425	- 10 888	-18 403	-23 344*
Gyventojų mirtingumas (Panevėžio apskrityje)	3 630	3 461	3 363	3 849**	4 181*
Gyventojų gimstamumas (Panevėžio apskrityje)	1 937	1 789	1 743	1 574	1 509*
Natūrali gyventojų kaita (Panevėžio apskrityje)	-1 693	-1 672	-1 620	-2 275	-2 672*
Gyventojų mirtingumas (Rokiškio r. sav.)	**630**	**583**	**583**	**585****	**646***
Gyventojų gimstamumas (Rokiškio r. sav.)	**222**	**224**	**175**	**160**	**184***
Natūrali gyventojų kaita (Rokiškio r. sav.)	**-408**	**-359**	**-363**	**-425**	**-462***

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt
Pastabos: * - išankstiniai duomenys, ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

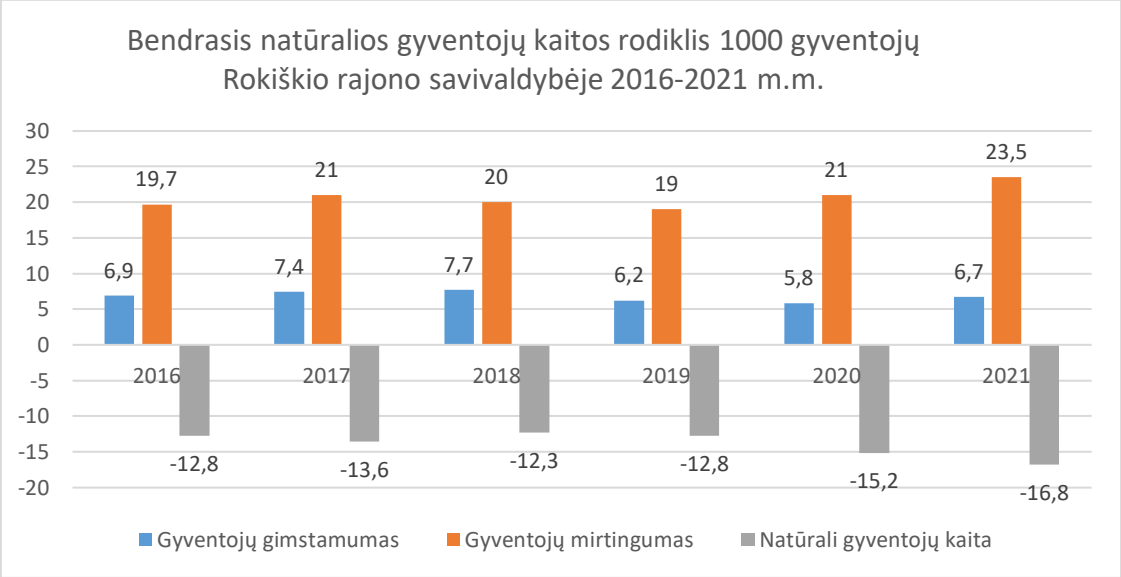

2.1.3 pav. Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis | 1000 gyventojų Rokiškio rajono savivaldybėje 2016-2021 m.m.
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt

Viena iš pagrindinių jau aptarto gyventojų skaičiaus mažėjimo priežasčių – migracija, kurią rajone įtakoja mažas gyventojų užimtumas, aukštas jaunimo nedarbo lygis, didelis skaičius minimalią algą gaunančių dirbančiųjų ir kiti veiksniai. Vidinė migracija vyksta iš kaimo į miestą arba į didžiųjų miestų (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos) teritorijas, o tarptautinė migracija yra nukreipta į užsienio šalis.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, lyginant 2016 ir 2021 metų migracijos lygį Rokiškio rajono savivaldybėje, stebimas bendras (tiek vidaus, tiek tarptautinės) migracijos mažėjimas 4,6 karto (nuo 608 iki 132 asmenų), tačiau išvykstančiųjų iš rajono vis dar daugiau, nei atvykstančiųjų (2.1.4 pav.).

Palyginus Rokiškio rajono migracijos rodiklius su Lietuvos Respublikos ir Panevėžio apskrities 2016-2021 m. laikotarpiui, jie skiriasi. Nuo 2019 m. bendra neto migracija šalyje jau buvo teigiama, tačiau Panevėžio apskrityje ir Rokiškio rajone ji išlieka neigiama visą nagrinėjamą laikotarpį, kuri įtakoja neigiamą demografinę padėtį apskrityje ir rajone (2.1.5 lentelė).

2.1.5 lentelė. Vidaus ir tarptautinė migracija metų pradžioje Rokiškio rajono savivaldybėje bei jos palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Teritorijos pavadinimas	Atvykusieji ir imigrantai / asmenys					
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Lietuvos Respublika	88 734	89 785	105 090	113 232	113 691	109 474*
Panevėžio apskritis	5 430	5 139	6 343	6 090	5 557	5 614*
Rokiškio r. savivaldybė	**716**	**707**	**908**	**836**	**741**	**791***
	Išvykusieji ir emigrantai / asmenys					
Lietuvos Respublika	118 905	117 342	108 382	102 438	93 698	101 930*
Panevėžio apskritis	9 697	9 753	8 780	7 898	6 455	6 915*
Rokiškio r. savivaldybė	**1 324**	**1 278**	**1 293**	**1 129**	**873**	**923***
	Bendra neto migracija / asmenys					
Lietuvos Respublika	-30 171	-27 557	-3 292	10 794	19 993	7 544*
Panevėžio apskritis	-4267	-4614	-2437	-1808	-898	-1301*
Rokiškio r. savivaldybė	**-608**	**-571**	**-385**	**-293**	**-132**	**-132***

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt
Pastabos: * - išankstiniai duomenys

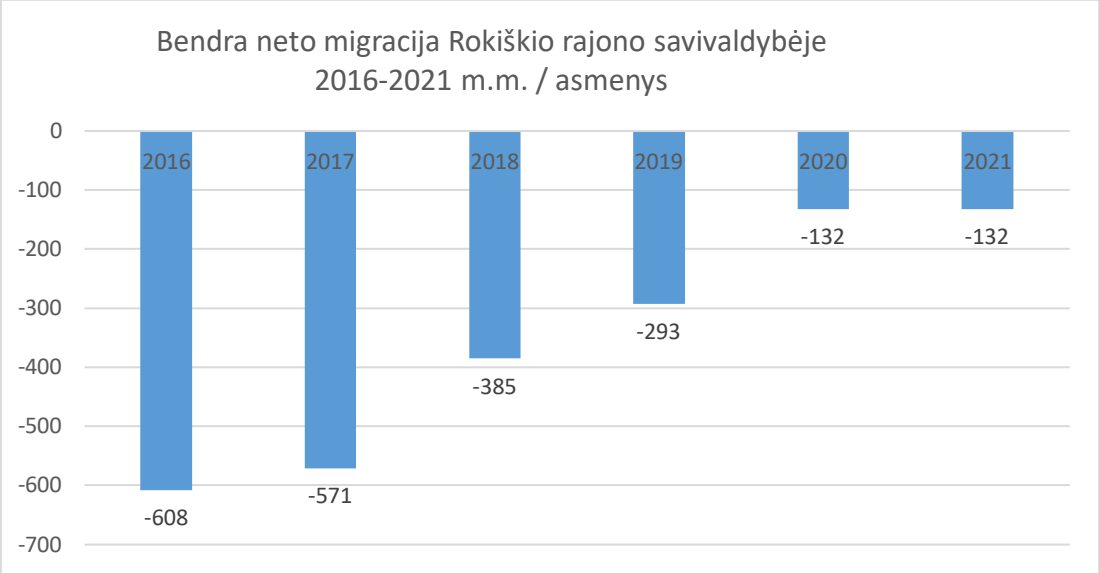

2.1.4 pav. Bendra neto migracija Rokiškio rajono savivaldybėje 2016-2021 m. pradžioje
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt

2.2. Gyvenamasis fondas ir būsto pobūdis

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2020 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Rokiškio rajono savivaldybėje, įvertinant tiek privačią, tiek valstybės ir savivaldybės nuosavybę, sudarė 1 245,3 tūkst. m^2. Šis rodiklis nuo 2016 m. iki 2020 m. išaugo 2,3 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2020 m. siekė 45,3 m^2 ir buvo didesnis už šalies (37,8 m^2) ir apskrities (40,6 m^2) vertes (2.2.1 lentelė).

Bendras būstų skaičius Rokiškio rajono savivaldybėje nuo 2016 iki 2020 m. padidėjo 246 būstais (tai sudarė 1,3 %). Labiausiai augo būstų, turinčių 1–2 butus skaičius, kurie sudaro 58,4 % nuo visų būstų tipų rajone. Vidutinis būsto dydis rajone 2020 m. buvo 69,0 m^2 (tai mažiau už šalies – 69,6 m^2 ir daugiau už apskrities rodiklį – 68,8 m^2) (2.2.2 lentelė).

2.2.1 lentelė. Gyvenamasis fondas metų pabaigoje Rokiškio rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Duomenų pavadinimas	Teritorijos pavadinimas	2016	2017	2018	2019	2020
Gyvenamasis fondas, tūkst. m^2 (privati, valstybės ir savivaldybių nuosavybė)	Lietuvos Respublika	96 890,3	100 187,8	101 435,0	104 178,6**	105 606,8
	Panevėžio apskritis	8 094,9	8 251,5	8 287,0	8 403,6**	8 435,2
	Rokiškio r. sav.	**1 216,2**	**1 231,2**	**1 233,4**	**1 244,0****	**1 245,3**
Naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui, m^2	Lietuvos Respublika	34,0	35,7	36,3	37,3**	37,8
	Panevėžio apskritis	36,0	37,7	38,6	39,8**	40,6
	Rokiškio r. sav.	**39,9**	**41,8**	**42,9**	**44,3****	**45,3**

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt
Pastaba: ** – patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

2.2.2 lentelė. Būstas Rokiškio rajono savivaldybėje metų pabaigoje

Būsto tipas	2016	2017	2018	2019	2020
Būstų skaičius, vnt. (visi namų tipai)	17 813	17 937	17 954	18 050**	18 059
Būstų skaičius, vnt. (1-2 butų namai)	10 297	10 426	10 443	10 533**	10 542
Būstų plotas (gyvenamas fondas), tūkst. m^2 (visi namų tipai)	1 216,2	1 231,2	1 233,4	1 244,0**	1 245,3
Būstų plotas, tūkst. m^2 (1-2 butų namai)	841,9	857,2	859,5	869,6**	871,0

Vidutinis būsto dydis, m²	68,3	68,6	68,7	68,9**	69,0
Naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui, m²	39,9	41,8	42,9	44,3**	45,3

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas www.stat.gov.lt

3. PLANUOJAMOS TERITORIJOS PLĖTROS SRITYS IR VYSTYMO PRINCIPAI

Rengiant Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepciją, išskiriamos atskiros teritorijos vystymosi sritys ir teritorijos formavimo principai.

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos formavimo principai nustatyti atsižvelgiant į planavimo tikslus bei uždavinius, iškeltus teritorijų planavimą reglamentuojančiuose dokumentuose bei planavimo darbų programoje. Teritorijos formavimo principai nustatomi šioms pagrindinėms rajono vystymo sritims:

- urbanistinio vystymo;
- ekonominės aplinkos vystymo;
- socialinės-kultūrinės aplinkos vystymo;
- kraštovaizdžio formavimo.

Urbanistinė sritis. Urbanistiniu požiūriu įvertinami teritoriniai veiksniai, kaip: rajono savivaldybės gyvenamųjų rajonų sistema, planinė-erdvinė struktūra, miškų teritorijos, gamtinis ir kultūrinis kraštovaizdis, susisiekimo sistema ir inžinerinė infrastruktūra. Siekiant šių teritorinių veiksnių kokybės, nustatomi pagrindiniai savivaldybės teritorijos vystymo principai, kaip:

1. Rokiškio rajono planinės-erdvinės struktūros formavimas išlaikant esamą struktūrą;
2. tolygus urbanistinių centrų formavimas;
3. reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai minimizavimas ir kompensavimas;
4. funkcinių ryšių ir inžinerinės infrastruktūros vystymas;
5. rekreacinės infrastruktūros formavimas užtikrinant vietos gyventojų ir atvykstančių turistų poreikių tenkinimą.

Ekonominės aplinkos vystymo ekonominiu požiūriu įvertinamos sąlygos verslui, gamybai, investicijoms pritraukti, gyventojų užimtumui ir darbo jėgos kokybei gerinti. Šioje srityje įvertinama:

1. pramonės ir verslo įmonių vystymas;
2. verslo, komercinio ir darbo pobūdžio teritorijų formavimas, stiprinant svarbiausias urbanistines ašis, centrus;
3. palankios darbo aplinkos kūrimas;
4. reikiamos socialinės infrastruktūros užtikrinimas;
5. turizmo vystymas ir kt.

Socialinės–kultūrinės aplinkos vystymo požiūriu įvertinamas visuomeninis aptarnavimas, sveikatos apsauga, švietimas, socialinių paslaugų poreikis ir prieinamumas, būstas ir jo kokybė. Šios socialinės-kultūrinės aplinkos vystymui nustatomi pagrindiniai vystymo principai, kaip:

1. reikiamo socialinių paslaugų poreikio užtikrinimas;
2. socialinių paslaugų prieinamumo vietiniams gyventojams didinimas;
3. saugios ir sveikos gyvenamosios aplinkos kūrimas;
4. visuomeninio aptarnavimo, sveikatos ir švietimo įstaigų modernizavimas;
5. socialinio būsto statyba ar įsigijimas, siekiant pritraukti jaunus specialistus ar emigravusius gyventojus.

Kraštovaizdinė sritis. Rajono savivaldybės kraštovaizdžio formavimo srityje įvertinama:

1. kraštovaizdis formuojamas išsaugant vertingiausias gamtinio karkaso teritorijas;
2. gamtinių teritorijų saugojimas, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kokybės užtikrinimas;
3. rekreacinės aplinkos prieigų formavimas;
6. kultūros paveldo išsaugojimas;
4. gamtinio karkaso nepertraukiamumo užtikrinimas.

Šios Rokiškio rajono savivaldybės vystymo sritys ir joms nustatyti teritorijų formavimo principai sudaro pagrindą rajono teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendinių rengimui.

3.1. Koncepcijai turintys įtakos bendrieji išorės veiksniai

1. Europos Sąjungos ir Valstybės politika remiant ir palaikant šalies regionų vystymąsi;
2. Globalizacijos veiksniai, kurie yra susiję su naftos ir dujų bei kitomis kainomis, šalies gyventojų intensyvia emigracija ir galima imigracija, kapitalo ir darbo rinkos pokyčiais;
3. Rokiškio rajono savivaldybės vaidmuo šalies gyvenamųjų vietovių sistemoje;
4. Šalies bendrojo vidaus produkto ir kitų makroekonominių procesų raidos įtaka savivaldybės socialinei ir ekonominei plėtrai;
5. Tiesioginių užsienio kapitalo investicijų neapibrėžtumas;
6. Įmonių migracijos, kūrimosi ar nykimo tikimybė;
7. Tiesioginė Vilniaus metropolio įtaka.

Bendrojo plano koncepcijoje dauguma išorės veiksnių laikomi kaip neapibrėžti laike ir erdvėje veiksniai, kurie praktiškai bendrojo plano rėmuose yra neprognozuojami. Jie įvertinti kaip visuma veiksnių, skatinančių akcentuoti principinius ir ateityje keistinus bei galimus papildomus bendrojo plano sprendinius.

Bendrojo plano koncepcijoje Rokiškio rajonas ir gretimos teritorijos traktuojamos kaip viena bendra socialinė, ekonominė ir urbanistinė sistema.

3.2. Teritorijos plėtros tendencijos, ryšys su planuojamoje teritorijoje galiojančiais aukštesnio ir atitinkamo lygmens teritorijų planavimo dokumentais

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentais. Bendrojo plano keitimui taikomi šie aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentai:

- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
- Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Rokiškio savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS-6.109.

4. PLANUOJAMOS TERITORIJOS VYSTYMO KONCEPCIJA

Rengiant Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą yra siūloma įvertinti vieną rajono savivaldybės teritorijos vystymo koncepciją, išlaikant esamo rajono urbanistinio karkaso plėtojimo tęstinumą. Koncepcija susijusi su diferencijuotu socialinės infrastruktūros konsolidavimu atskiruose urbanistiniuose centruose.

4.1. Rajono teritorijos vystymo koncepcija

Bendrojo plano koncepcijoje siūloma palaikyti ir remti rajono urbanistinius centrus pagal diferencijuotus jų teritorijos vystymo prioritetus. Šia koncepcija būtų siekiama tolygesnio gyvenamųjų vietovių socialinio aprūpinimo, išlaikant skirtingo lygmens objektus, o taip pat taikant aktyvią urbanistinio vystymo politiką (4.1.1 pav.). Bendrojo plano koncepcijos siūlymais siekiama apjungti viena kitos arčiau esančias gyvenvietes, numatyti jose teikiamų paslaugų dalinimąsi, bendrai išnaudoti esamą inžinerinį ir socialinį aprūpinimą.

Koncepcijoje numatomus urbanistinių centrų teritorijos vystymo principus sudarytų:

1. Hierarchinės urbanistinių centrų ir kitų gyvenamųjų vietovių sistemos kūrimas, racionaliai paskirstant rajono institucijas gyvenamosiose vietovėse;
2. Tolygios ir proporcingos gyvenimo kokybės pasiskirstymas rajono teritorijoje, prioritetą skiriant vietiniams urbanistiniams centrams (sudarant palankias sąlygas investicijoms, aptarnavimo sistemai formuoti, jų inžinerinės techninės infrastruktūros plėtojimui (centralizuotas aprūpinimas vandeniu, šiluma bei nuotekų surinkimas)).
3. Urbanistinių centrų kokybinės plėtros skatinimas, atnaujinant esamas urbanizuotas teritorijas, steigiant naujas darbo vietas, pritraukiant privačias investicijas, užtikrinant socialinį aptarnavimą.
4. Gretimų gyvenamųjų vietovių socialinio, inžinerinio aprūpinimo sistemų apjungimas, sąlygų jų vieningai administravimo sistemai sukūrimas.
5. Racionalus ir tausojantis rajono teritorinių išteklių naudojimas.

4.1.1 pav. Urbanistinių centrų vystymo koncepcija Rokiškio rajono savivaldybėje

4.2. Gyvenamųjų vietovių sistemos vystymas

Koncepcijoje nustatomas urbanistinių centrų diferencijavimas ir skirstymas į kategorijas. Urbanistiniams centrams siūloma priskirti didžiausias rajono gyvenamąsias vietoves. Urbanistinius centrus į kategorijas siūloma skirstyti, atsižvelgiant į siekiamą jų reikšmę, socialinį, inžinerinį aprūpinimą ir koncepcijos vystymo principus.

4.2.2. Koncepcijoje numatomi a ir b kategorijos pagrindiniai urbanistiniai centrai

Pagrindiniai urbanistiniai centrai koncepcijoje išskiriami miestai, priskiriant Rokiškio miestui a kategoriją (RPP regioninis papildomojo tipo centras, vystomas valstybiniu mastu), o Obelių ir Pandėlio miestams b kategoriją (pagrindiniai rajono urbanistiniai centrai):

- **RPP centras – Rokiškio miestas**. Rokiškio miestas yra faktinis rajono centras, kuris taip pat atlieka ir vietinio centro funkcijas gretimoms gyvenamosioms vietovėms. Į Rokiškio miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias vietoves, bendrai naudojant inžinerinius tinklus ir kitas komunikacijas.
- **b kategorija – Obelių ir Pandėlio miestai**. Šių urbanistinių centrų funkcijas tikslinga konsoliduoti su artimiausiomis gyvenamosiomis vietovėmis, dalinantis bendru socialiniu, inžineriniu aprūpinimu. b kategorijos centrai turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones.

Rokiškio rajone esantys miestai Rokiškis, Obeliai, Pandėlys ir toliau turi sudaryti rajono gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų pagrindą. Jie tinkamai išvystyti socialinės, ekonominės, inžinerinės infrastruktūros ir kitais požiūriais.

4.2.3. Koncepcijoje siūlomi c, d ir e vietiniai urbanistiniai centrai

Be pagrindinių urbanistinių centrų, koncepcijoje numatoma diferencijuota vietinių urbanistinių centrų sistema. Ji formuojama didesnių kaimo gyvenamųjų vietovių pagrindu. Diferencijuojant urbanistinių centrų vystymą numatomas jų suskirstymas į c, d ir e kategorijas.

Vietiniai urbanistiniai centrai - c kategorijos (iš viso 2): Juodupė, Kavoliškis. Tai pagrindiniai palaikomi ir remtini vietiniai urbanistiniai centrai, kuriuos sudarytų kompaktiško užstatymo požymių turintys kaimai (Lukštai, Kazliškis, Pakriauniai, Lailūnai, Skemai) ir miestelis (Panemunis). c kategorijos centrams priskiriami jau susiformavę miestelis Juodupė ir kompaktiško užstatymo kaimas šalia Rokiškio - Kavoliškis, kurie yra seniūnijų ir seniūnaitijų centrai, turintys pakankamas aptarnavimo zonas ir gerus ryšius su šiuose teritorijose esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Visų c kategorijos centrų teritorijas siūloma vystyti kartu su gretimomis vietovėmis, bendrai plėtojant socialinę, inžinerinę infrastruktūrą, kartu vystant kitas ūkio sritis.

Vietiniai c kategorijų centrai atrinkti, remiantis turimu socialiniu ekonominiu potencialu, tolygia centrų sklaida rajono teritorijoje ir priimtinu jų pasiekiamumu aplinkinių vietovių gyventojams.

Vietiniai urbanistiniai centrai – d kategorija (iš viso 5): Kriaunos, Panemunėlis GST, Kamajai, Jūžintai, Laibgaliai. Tai palaikomi vietiniai urbanistiniai centrai. Jie kuriami jau susiformavusių miestelių (Kamajai, Jūžintai) ir kompaktiško užstatymo kaimų (Panemunėlio GST, Kriaunos, Laibgaliai) pagrindu, kurie yra seniūnijų ir seniūnaitijų centrais. Šie siūlomi centrai turi mažesnį ugdymo įstaigų spektrą nei c kategorijos centrai, tačiau jų sklaida dėl patogios padėties teritorijoje gyventojams, atlieka žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugų funkcijas, skatina centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą.

Vietiniai urbanistiniai centrai - e kategorija (iš viso 6): Lukštai, Kazliškis, Pakriauniai, Lailūnai, Panemunis, Skemai. Tai papildomi vietiniai urbanistiniai centrai, kuriuos sudarytų kompaktiško užstatymo požymių turintys kaimai (Lukštai, Kazliškis, Pakriauniai, Lailūnai, Skemai) ir miestelis (Panemunis). Jų socialinis ekonominis potencialas yra silpnesnis nei seniūnijų centrų, bet stipresnis nei kitų kaimo gyvenamųjų vietovių, kuriuose plėtojami tradiciniai amatai, paslaugos, pramogos, verslas, turizmas.

Likusios kaimo gyvenamosios vietovės priskiriamos nekategorizuotoms vietovėms. Nekategorizuotoms vietovėms būtų priskiriami stambūs kaimai. Juos sudarytų tankiau apgyvendintos vienkiemių ir smulkių kaimų teritorijos, kurios neturi plėtros potencialo. Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Vystant Rokiškio rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių sistemą, pagrindines kaimo gyvenamąsias vietoves, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 100 gyventojų, siūloma išskirti kaip nekategorizuotus urbanistinius centrus.

4.3. Urbanistinių centrų vystymo kryptys

Vietiniams b, c kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija bei valstybės tarnybos. Savivaldybės institucinės investicijos ir išlaidos, tarp jų potencialių investicijų pritraukimas kuriant naujas darbo vietas, atliekant teritorijų atnaujinimą ir konversiją yra labai svarbi prielaida, siekiant ekonominio urbanistinių centrų stiprinimo.

Vietinių b, c, d ir e kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70% rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui. Minimalus vietinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo įstaigų sąrašas: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, gaisrinė, policija, greitoji medicininė pagalba, įvairios techninės komunalinės ūkio tarnybos.

Vietiniuose b, c centruose numatoma vystyti šią savivaldybės infrastruktūrą:

1. Socialinis būstas, kurio dalis bendroje rajono būsto struktūroje turėtų sudaryti 5-10 %. Šis būstas skiriamas ne vien socialiai remtiniems žmonėms, bet ir tiems vyresnio amžiaus vienišiems gyventojams, kurių būstas kaimuose, vienkiemiuose yra nesaugus, sunkiai parduodamas ir kuriems reikalinga parama bei globa.

2. Aukštos kokybės būstas būtų finansuojamas privačių specialistų lėšomis, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai ir kurio statybai savivaldybė teiktų paramą, pagalbą ir pan.

3. Inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų modernizavimas, jų plėtra, naudojimas ir priežiūra.

4. Viešojo transporto sistemos vystymas, jos aptarnavimo lygio ir kokybės užtikrinimas.

5. Galimiems investitoriams (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos) parengta pasiūlos investuoti sistema, kurią sudarytų teritorijos, kurių atnaujinimui, konversijai būtų skiriama valstybės ar savivaldybės parama, nustatytos tikslinės teritorijos veiklos sąlygos bei reikalavimai ir t.t.

d ir e kategorijos urbanistiniams centrams nustatomas palaikomasis režimas, atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti.

Siekiant vietiniuose centruose sukurti decentralizuotą sistemą su atitinkamo lygio instituciniu aprūpinimu, taip pat ne mažiau svarbu sudominti privačius investuotojus vykdyti įvairias ūkines veiklas šiose gyvenamosios vietovėse. Čia taip pat svarbi žemės ūkio gamyba, specializuotos pramonės, amatų bei kitos įvairios ekonominės veiklos.

Siūlomoje koncepcijoje būtų tikslinami c ir d kategorijos urbanistiniai centrai, taip pat papildomai išskiriami e kategorijos centrai, kuriems būtų suteikta kryptingesnė savivaldybės parama. Tokia diferencijavimo sistema leistų savivaldybei kryptingiau nusistatyti prioritetus, socialinės infrastruktūros vystymą.

Pagrindinius koncepcijos įgyvendinimo privalumus sudarytų:

- efektyvus savivaldybės ir valstybės kapitalo investicijų naudojimas;
- palankios prielaidos savivaldybės, valstybės ir privačių struktūrų bendradarbiavimui;
- aiškūs gyvenimo ir veiklos organizavimo rajone strateginiai principai;
- prielaidos aktyvesnei savivaldybės veiklai mažinant emigracijos tempus, gyventojų mažėjimą rajone;
- rajono gyventojų gyvenimo kokybės ir veiklos aktyvumo skatinimas;
- teikiamų paslaugų ir aplinkos kokybės valdymo efektyvumas;
- stabilios aptarnavimo sistemų veiklos užtikrinimas.

Atsižvelgiant į tokias urbanistinių centrų vystymo galimybes, siūloma urbanistinių centrų sistema pateikta 4.3.1 lentelėje.

4.3.1 lentelė. Koncepcijos urbanistinių centrų sistema

Urbanistinių centrų aptarnaujamos seniūnijos	**Urbanistiniai centrai (UC) ir jų kategorijos**				
	a	**b**	**c / d**	**e**	**n (nekategorizuoti UC)**
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Juodupės sen.			Juodupė (1621)	Lukštai (178)	Onuškis (182) Didsodė (144)
Kazliškio sen.				Kazliškis (144)	*Konstantinava (87)
Jūžintų sen.			Jūžintai (376), Laibgaliai (356)		*Čivyliai (76)
Kamajų sen.			Kamajai (535)		Duokiškis (171) Salos (133) Kalviai (161) Aukštakalniai (128) *Verksnionys (71)
Kriaunų sen.			Kriaunos (297)		Lašai (146)
Panemunėlio sen.			Panemunėlis GST (627)		Panemunėlis (191) Augustinava (107)
Pandėlio sen.		Pandėlys (708)		Lailūnai (179), Panemunis (217)	Suvainiškis (146) Sriubiškiai (170) Pandelys k. (226)

Urbanistinių centrų aptarnaujamos seniūnijos	Urbanistiniai centrai (UC) ir jų kategorijos				
	a	**b**	**c / d**	**e**	**n (nekategorizuoti UC)**
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
					Apaščia (113)
Obelių sen.		Obeliai (891)		Pakriauniai (156)	Gediškiai (138) Antanašė (196) Aleksandravėlė (148) Obelių Priemiestis (246)
Rokiškio kaimiškoji sen.			Kavoliškis (1173)	Skemai (577)	Bajorai (508) Ziobiškis (302) Sėlynė (169) Čedasai (151)
Rokiškio miesto sen. Rokiškio sen.	ROKIŠKIS				

Pastaba: * Gyvenamoji vietovė turi mažiau nei 100 gyventojų, bet veikia biblioteka ir bendruomenės centras.

5. SOCIALINĖS APLINKOS VYSTYMO SIŪLYMAI

Švietimo, kultūros įstaigų teikiamų paslaugų plėtra:

LR Teritorijos bendrajame plane numatoma prioritetą teikti partnerystėmis grįstam turimų žmogiškųjų ir infrastruktūrinių išteklių naudojimui bendriems tikslams siekti. Tam pasiekti turi būti vykdomas efektyvesnis meno ir kultūros paveldo išteklių panaudojimas istorinei atminčiai, savivokai ugdyti bei urbanistinėms, rekreacinėms, gamtinėms erdvėms aktualizuoti.

Remiantis esamos būklės įvertinimu, švietimo, kultūros srityje gali būti išskirti šie svarbiausi aspektai ir koncepciniai siūlymai:

1. Siekiant racionaliai panaudoti švietimui skiriamas lėšas bei užtikrinti jo kokybę, vykdomas bendrojo lavinimo mokyklų tinklo pertvarkymo planas, tinkantis konkrečiai savivaldybei. Svarbu Rokiškio rajono savivaldybėje išlaikyti esamą švietimo įstaigų tinklą ir, tik esant poreikiui, jį plėsti.
2. Dauguma rajono švietimo įstaigų yra renovuotos, tačiau tolimesniam pastatų modernizavimui būtina efektyviai išnaudoti Valstybės investicijų, mokyklų modernizavimo programų bei savivaldybės lėšas, Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą.
3. Siekiant švietimo kokybės, nuolat turi būti keliami mokytojų išsilavinimo rodikliai, tačiau susirūpinimą kelia pedagogų trūkumas, ypač kaimo vietovėse.
4. Rokiškio rajono savivaldybėje veikia viešoji biblioteka su filialais kaimų vietovėse. Per pastarąjį dešimtmetį bibliotekų skaičius sumažėjo, tačiau gyventojų susidomėjimo knygomis galima sulaukti skiriant daugiau lėšų fondų atnaujinimui, populiariausių leidinių įsigijimui ir patalpų modernizavimui.

Asmens sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų plėtra rajone:

Šiuo metu Rokiškio rajono savivaldybėje yra gana platus asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklas, kuris rūpinasi gyventojų sveikata. Didžiausia šių įstaigų koncentracija – Rokiškyje. Svarbiausi sveikatos įstaigų tinklo plėtojimo aspektai yra:

1. Savivaldybės gydymo įstaigoms trūksta gydytojų, dėl mažėjančio specialistų paruošimo skaičiaus universitetuose ir jų emigravimo į užsienio šalis. Dalis gydytojų yra atvykstantys iš kitų miestų. Todėl nerimą kelia vis didėjantis darbuotojų amžius, jų naujos pamainos perspektyvos.
2. Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų apsilankymų poliklinikose ir ambulatorijose skaičius gali augti. Pastebimas didėjantis sergamumas psichikos ir priklausomybės ligomis – jos ne tik yra sunkiai pagydomos, bet ir įtakoja juos supančių asmenų sveikatą. Todėl plečiant sveikatos priežiūros paslaugas tikslinga atkreipti dėmesį specializuotų gydymo paslaugų teikimo gerinimui.
3. Rajone veikia gana platus socialinių paslaugų įstaigų tinklas, tačiau jis išsidėstęs netolygiai.

Įvertinus platų socialinių paslaugų įstaigų tinklą, Rokiškio rajono savivaldybės gyventojams trūksta šių socialinių paslaugų rūšių:

• ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa socialinės globos namuose asmenims su proto ar psichikos negalia ir likusiems be tėvų globos vaikams su negalia, kuriems nustatyti mišrūs raidos ar intelekto sutrikimai;

• stacionarių socialinių paslaugų savarankiško gyvenimo namuose;

• stacionarių socialinių paslaugų laikino gyvenimo namuose.

Gerinant socialinių paslaugų teikimą perspektyvoje Rokiškio rajono savivaldybėje, reikia:

• plėsti socialinių paslaugų spektrą;

• plėsti socialinių paslaugų teikimą namuose asmenims su sunkia negalia;

• teikti papildomą finansinę paramą vaiko globėjams (rūpintojams), šeimynoms;

• pagal poreikį ir finansines galimybes steigti papildomus socialinių darbuotojų etatus ir naujas pareigybes;

• skatinti gerosios patirties sklaidą, siekiant gerinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę.

Gerinant gyventojų sveikatingumo rodiklius, būtina taip pat daugiau dėmesio skirti sveikų gyvenimo nuostatų formavimui, vykdyti įvairias išankstinių ligų diagnozavimo programas.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane iki 2030 m. numatoma teikti prioritetą ligoninių tinklo efektyvinimui, nestacionarių socialinių paslaugų plėtrai institucijose ir tokių paslaugų teikimui namuose.

Socialinės-kultūrinės aplinkos koncepciniai pasiūlymai pateikiami priklausomai nuo pasirinktų gyvenamųjų vietovių vystymo alternatyvų. Vienu ir kitu atveju pateikiami pasiūlymai sudaro tuos pačius socialinės, kultūrinės aplinkos plėtros principus, tačiau besiskiriančius dėl vystomų objektų teritorinio tinklo struktūros, jo tankumo ir objektų sutelkimo bei vystymo intensyvumo atskirose gyvenamosiose vietovėse.

Bendru atveju Rokiškio rajono savivaldybės prioritetinio vystymo gyvenamosiose vietovėse socialinę ir kultūrinę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos. Pagrindinės plėtros kryptys – įstaigų modernizavimas, paslaugų kokybės gerinimas. Ypatingas dėmesys būtų skiriamas daugiafunkcinių socialinės infrastruktūros centrų steigimui ir plėtojimui. Bendru atveju rekomenduojama gyvenamųjų vietovių socialinių ir kultūrinių įstaigų sudėtis pateikiama lentelėje.

5.1 lentelė. Rekomenduojamas gyvenamųjų vietovių aprūpinimas socialinėmis ir kultūrinėmis įstaigomis

Urbanistiniai centrai	Institucinio aprūpinimo įstaigos*	Kultūros objektai*
Rokiškio miestas (rajono centras) (a kat.)	• Mokyklos; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, greitoji medicininė pagalba	• Kultūros centras bei kiti kultūros objektai; • Bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiami ir stiprinami vietiniai urbanistiniai centrai (b, c kat.)	• Mokykla; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos	• Kultūros objektai (kultūros centro filialai, kt.); • Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Palaikomi vietiniai urbanistiniai centrai (d kat.)	• Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos*	• Kultūros objektai (kultūros centro filialai, kt.); • Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiamis pagalbiniai vietiniai urbanistiniai centrai (e kat.)	• Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos	• Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Nekategorizuoti urbanistiniai centrai (n)	• Globos ir rūpybos tarnybos	• Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos

* – institucinio aprūpinimo įstaigos vystomos atsižvelgiant į demografinę situaciją atskiru savivaldybės sprendimu

6. PRAMONĖS IR VERSLO PLĖTRA

Vystant Rokiškio rajono urbanistinius centrus, svarbų dėmesį būtina skirti pramonės teritorijų vystymui. Pagrindines pramonės centrus numatoma vystyti esamų pramonės zonų pagrindu. Rokiškio rajone kaip pagrindinis pramonės centras gali būti išskirtas Rokiškio mieste. Čia numatoma vystyti ir plėsti esamas pramonės teritorijas. Pramonės teritorijų vystymas taip pat numatomas Pandėlyje, Juodupėje, Obeliuose bei kitose gyvenamosiose vietovėse.

Rokiškio pramonės zoną siūloma stiprinti ir vystyti išnaudojant logistikos, gamybos, taip pat geležinkelių pramonės sritis. Pandėlyje, Juodupėje, Obeliuose siūloma plėtoti lengvosios pramonės šakas.

Be šių pagrindinių miestų pramonės zonų, labai svarbu taip pat plėtoti pagrindinių urbanistinių centrų pramonę. Šiuose urbanistiniuose centruose būtina atgaivinti ir modernizuoti gamybines bazes, skatinant pramonės šakas, kurios būtų pagrįstos žemės ūkio produkcijos apdirbimu. Urbanistiniuose centruose tikslingas maisto gamybos įmonių steigimas, medienas apdirbimo, taip pat kitų pramonės įmonių kūrimas.

Naujų pramonės zonų išdėstymas turi būti numatomas įvertinant esamą gamybinę infrastruktūrą, geografinę gyvenamųjų zonų išsidėstymo padėtį (vertinant vyraujančių vėjų poveikį), kraštovaizdžio vizualinę apsaugą. Didžiausios pramonės zonos siūlomos Rokiškio mieste, jo prieigose (Rokiškio pramonės zona vystoma geležinkelio aplinkoje pietinėje Rokiškio pusėje)/

Kitas, mažesnes pramonės įmonių teritorijas numatoma vystyti prie esamų gyvenamųjų vietovių pramonės, žemės ūkio, gamybinių zonų. Kaip svarbesnės vystintinos pramonės zonos paminėtinos Pandėlyje, Juodupėje, Obelkiuose. Šiose gyvenamosiose vietovėse pastaruoju laikotarpiu gyventojų skaičius mažėjo, todėl siekiant išsaugoti šių gyvenviečių socialinį ir ekonominį potencialą būtina joms skirti reikiamą paramą.

7. REKREACIJOS IR TURIZMO VYSTYMAS

Rekreacijos ir turizmo vystymas Rokiškio rajone vertinamas atsižvelgiant į rekreacinį teritorijų potencialą, kuris priklauso nuo gamtinės aplinkos išteklių ir kultūros paveldo turtingumo. Taip pat teritorijų rekreaciniam potencialui įtakos turi esamo rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis, vietos gyventojų ekonominės galimybės, aplinkos sveikumas, aplinkos ekologinis atsparumas, socialinės aplinkos saugumas ir rekreacinio aptarnavimo tradicijos.

Nors Rokiškio rajonas pasižymi patrauklia gamtine aplinka, dideliu nekilnojamojo kultūros vertybių skaičiumi, netradicinėmis turistinėmis paslaugomis, poilsiaviečių gausa, dideliu ekskursijų ir edukacijų skaičiumi, populiarinamais tradiciniais amatais, o turistų skaičius per penkerius metus padidėjo, fiksuojama labai maža užsienio turistų dalis, dominuoja vienadienis turizmas. Rokiškio rajono savivaldybės turizmo sektoriui patrauklumo neprideda ir prasta susisiekimo infrastruktūra, pėsčiųjų / dviračių takų trūkumas, nepakankamas lankytinų objektų pritaikymas lankymui.

Turizmo sektorius taip pat susiduria ir sezoniškumu, pandemijos įtaka, sudėtingu kultūros paveldo apsaugos reglamentavimo procesu siekiant įveiklinti objektus, daug resursų kainuojančiu kultūros paveldo išlaikymu. Rokiškio rajono savivaldybėje reikėtų atkreipti dėmesį į aktyvaus poilsio, ypač vandens turizmo, paslaugų, pažintinio ir kultūrinio turizmo plėtros galimybes, religinių ir piligriminių turizmo maršrutų kūrimą, aktyvesnį miesto ir rajono istorinio, kultūrinio bei architektūrinio paveldo įveiklinimą, turistams įdomių traukos vietų plėtrą, stovyklaviečių ir kempingų plėtrą. Didesnė turistinių, rekreacinių paslaugų pasiūla įtakotų ilgesnę turistų buvimo rajono teritorijoje trukmę, o aktyvesnis teikiamų turistinių paslaugų ir pramogų viešinimas bei bendradarbiavimo su gretimomis savivaldybėmis stiprinimas, teikiant kompleksines turistines paslaugas prisidėtų prie užsienio turistų dalies augimo.

Bendrajame plane siūloma vystyti rekreacijos centrus – Rokiškį, Pandėlį, Obelius. Šie centrai teiktų bendrasias turizmo, pažintinio turizmo ir poilsinio turismo paslaugas. maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas. Pažintinio turizmo srityje – be maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų, čia būtų teikiama informacija apie vietos gamtinę ir kultūrinę aplinką, organizuojamos ekskursijos. Poilsinio turizmo srityje – be maitinimo, apgyvendinimo ir informacijos teikimo, taip pat būtų teikiamos poilsio ir pramogų organizavimo paslaugos, tam reikalingo inventoriaus nuoma.

Pažintiniam turizmui didelės įtakos turi valstybinės ir regioninės reikšmės turistiniai maršrutai.

Siekiant skatinti sportinę rekreaciją (aktyvų poilsį) bendrojo plano koncepcija numatoma plėtoti dviračių turizmo maršrutus, pritaikant esamus ir tiesiant naujus dviračių takus, sukuriant sąlygas saugiam dviračių turizmui.

Bendrajame plane taip pat numatoma plėtoti viešosios rekreacinės infrastruktūros objektus – pliažus, poilsiavietes, stovyklavietes, masinių šventinių renginių vietas.

Kaip vienas iš svarbesnių rekreacinių objektų, gali būti išskirtas Rokiškio aerodromas, kuris gali būti sėkmingai panaudotas sporto, turizmo ir susisiekimo tikslais.

8. ŽEMĖS ŪKIS

8.1. Teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai ir zonavimas

Bendrajame plane teritorijos naudojimas planuojamas įvertinant įdėtas lėšas teritorijos įsavinimui bei infrastruktūrai, pritaikant ją konkrečiai ūkinei veiklai, taip pat pagal dirvožemių tinkamumą žemės ūkio augalų ir miško auginimui bei atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus.. Pagal esamą žemės naudojimą rajone dominuoja intensyvus žemės ūkis. Bendrajame plane šiai zonai numatytos prioritetinės perspektyvinės funkcijos – intensyvus žemės ir miškų ūkis. Labiausiai ekologiškai jautrios teritorijos, kuriose veikla ribojama, yra kai kurios gamtinio karkaso ir Natura 2000 teritorijos, draustinių ir kitos saugomos teritorijos. Šiose teritorijose esančiose žemės ūkio naudmenose numatoma tausojanti žemės ūkio veikla.

Bendrajame plane, nustatant teritorijos naudojimo reikalavimus, siekiama geresnio žemės gamtinių ir ūkinio savybių panaudojimo, taip pat natūralių kraštovaizdžių apsaugos. Teritorijos funkcinio zonavimo pagrindas yra:

1) esamos būklės įvertinimas racionalaus žemės naudojimo ir aplinkosaugos požiūriu;
2) dirvožemių tipų, granuliometrinės sudėties ir melioracinės būklės analizė;
3) miškotvarkos duomenų analizė;
4) urbanistinės plėtros ir gyvenamosios, visuomeninės, ūkinės paskirties statinių racionalaus išdėstymo poreikis;
5) gamtinio karkaso formavimo ypatumų įvertinimas;
6) saugomų teritorijų nuostatuose ir planavimo dokumentuose nustatytų teritorijos tvarkymo režimo ir ūkinės veiklos apribojimų įvertinimas.

8.2. Bioprodukcinis žemės ūkis

2020 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Rokiškio rajono žemės ūkio naudmenų plotas sudarė 84 845 ha, iš kurių: ariamos – 63 924 ha, kultūrinių ir natūralių ganyklų ir pievų – 20 360 ha, sodų ir uogynų – 557 ha.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, bendras Rokiškio rajono ūkių skaičius – 4 133. Ūkininkų ūkių bendras žemės plotas sudaro 86 006 ha. Nors Rokiškio rajono savivaldybės žemės priskiriamos IV dirvožemių grupei (32,1–37,1 balo), kurioje vyrauja daugiausiai prastokos ūkinės vertės, rajone dominuoja didesni ūkininkų ūkiai nei vidutiniškai Lietuvoje – vidutinis ūkininko ūkio dydis Rokiškio rajone – 19,1 ha, tuo tarpu Lietuvoje – 17,1 ha. Didžiąją dalį rajono ūkių (66 %) sudaro 5-100 ha dydžio ūkiai (šalyje šių ūkių dalis sudaro 49 %). Kadangi teritorijoje vyrauja prastesnės žemių ūkinės vertės, tai lemia ir mažesnius nei vidutiniškai apskrityje ir šalyje pagaminamos bendrosios žemės ūkio produkcijos iš 1 ha rodiklius.

Rokiškio rajono savivaldybėje, panašiai kaip ir Panevėžio apskrityje bei šalyje, labiau plėtojama augalininkystės produkcija, kuri sudaro 76 % bendrosios žemės ūkio produkcijos (apskrityje – 73 %, šalyje – 68 %), tačiau didžioji dalis rajono ūkių orientuojasi į žaliavas, o ne į galutinį produktą vartotojui. Rokiškio rajone mažai dėmesio skiriama gyvulininkystės šakos plėtotei.

Rokiškio rajonas išsiskiria ekologinių ūkių gausa – 2022 m. pradžioje čia veikė 72 sertifikuoti ekologiniai ūkiai, kurių pagrindinę dalį sudarė augalininkystės ir

Siekiant ekonomiškai efektyvios žemės ūkio plėtros, būtina tolesnė kryptinga žemės naudojimo pertvarka, padidinant ūkių žemėvaldas ir sudarant ekonomines sąlygas intensyviai ūkinei veiklai (rentabilių ūkių kūrimas ar esamų plėtimas, kelių remontas ar tiesimas, melioracijos sistemų rekonstrukcija, modernios

technikos naudojimas) bei racionaliam žemės naudojimui. Racionalus žemės naudojimas galimas auginant prekinei produkcijai dirvožemių savybes geriausiai atitinkančius augalus, o ekologiškai jautriose teritorijose žemėse pasėlių struktūrą pritaikant gyvulininkystės vystymui.

8.2.1. Žemės ūkio paskirties žemės vystymo kryptys

Žemės ūkio paskirties teritorijas arba agrarines teritorijas numatoma vystyti skirtingomis kryptimis. Kryptys parenkamos atsižvelgiant į gamtinių, urbanistinių ir ūkinių sąlygų panašumus ir taip pat įvertinant funkcinių žemės ūkio teritorijų vystymo prioritetų kompleksus.

Teritorijose, kuriose galimas intensyvus žemės ūkis, žemės ūkio gamybos specializavimas vyks atsižvelgiant į dirvožemių savybes, produkcijos perdirbimo įmonių išsidėstymą ir ekonomines sąlygas. Nusausinti pelkėtų dirvožemių plotai naudotini pašarų gamybai, aprūpinant ūkius, auginančius galvijus, žaliaisiais ir stambiaisiais pašarais. Kai kuriose teritorijose žemės ūkio veikla, gamyba bus efektyvi tik pasiekus atitinkamus jos pajėgumus ir sustambinus ūkių žemėvaldas. Perspektyvių ūkių dydžiai priklauso nuo jų verslo planuose numatytų gamybos apimčių. Esant tradiciniam ūkininkavimui, siektinas ūkininko ūkio dydis turi būti ne mažesnis nei rekomenduojamas: augalininkystės specializacijos ūkiuose, taip pat kiaulių auginimui specializuotuose ūkiuose – 100 ha žemės ūkio naudmenų, mišrios gyvulininkystės – augalininkystės specializacijos ūkiuose – 40 ha žemės ūkio naudmenų.

Žemės ūkio zonose numatoma ūkinė veikla, derinant auginamus pasėlius prie dirvožemių savybių ir laikantis tausojamajam arba ekologiniam ūkininkavimui nustatytų reikalavimų: saugoti dirvožemius nuo vandens ir vėjo erozijos, saugoti požeminius vandenis, saugoti paviršinius vandenis nuo užteršimo, laikytis nustatytos pasėlių struktūros ar nustatytų trąšų ir chemikalų normų.

Vystant gyvulininkystės ūkius, rekomenduojama juos plėsti iki rekomenduojamo gyvulininkystės specializacijos ūkių dydžio – ne mažiau kaip 40 ha žemės ūkio naudmenų. Žemės ūkio veiklos subjektų pajamas palaikys ES fondų ir valstybės biudžeto mokamos tiesioginės išmokos už žemės ūkio naudmenas ir pasėlius, o ekologinę produkciją auginančiuose ūkiuose – parama ekologinių ūkių kūrimui.

Kompaktiško užstatymo gyvenamosiose vietovėse esančios žemės ūkio naudmenos, iki jos nebus panaudotos urbanistinei plėtrai, naudotinos intensyviai žemės ūkio veiklai, orientuojant ūkinius subjektus kurti nedidelio ploto, bet intensyvios gamybos ūkius, kurie specializuotųsi urbanistinių centrų gyventojų poreikių tenkinimui. Našiose, intensyvaus naudojimo žemės ūkio teritorijose, žemės plotų užstatymą numatoma riboti, skatinti vidutinio ir stambaus ūkio vystymąsi.

Bendrajame plane yra nustatomi ūkininkų sodybų formavimo principai. Ūkininkų sodybų formavimo principai nustatomi diferencijuojant funkcines zonas pagal mažiausią galimą žemės sklypo dydį, kuriame būtų galima ūkininko ūkio sodybos statyba.

Remiantis Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, ūkininkavimui numatytuose žemės plotuose nustatomi principai ūkininkų sodybų statybai. Intensyvaus žemės ūkio teritorijų naudojimo zonose, su išvystyta racionalia agrarinių žemėnaudų struktūra, veikiančia melioracijos sistema, siekiama išlaikyti neužstatytas agrarines teritorijas. Ūkių aptarnavimui reikalingų pastatų statybai nustatomi konkretūs reikalavimai.

Bendrajame plane, siekiant vystyti vidutinio dydžio ir stambius ūkius siūloma nustatyti mažiausio žemės ūkio reikalavimas ūkininko ūkio statybai. Žemės ūkio zonose, statant ūkininko sodybos statinius, mažiausias ūkio dydis, kurį sudaro ūkininko nuosavybės teise valdomas žemės ūkio paskirties žemės sklypas ar sklypai, turi būti ne mažesnis kaip 15 ha.

Atskiros žemės ūkio zonos išskiriamos rekreacinių žemės ūkio teritorijų panaudojimui. Čia galėtų būti vystomos kaimo turizmo sodybos, kitos rekreacinės teritorijos.

Mišku apsodinti numatoma išskirti tik smulkius, nepatogius mechanizuotai įdirbti žemės sklypus, neturinčius gero privažiavimo, esančius gamtiniu požiūriu jautriose teritorijose. Tausojantis miškų ūkis numatytas vietovėse, kur vyrauja miškai, priskirti II-III miškų grupėms, taip pat - ir jautriausiose gamtinio karkaso teritorijose.

8.2.2. Miškų ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Rokiškio rajono miškingumas yra trečias pagal dydį Panevėžio apskrityje. Miško žemės plotas yra 54,063 tūkst. ha ir užima 29,9 % viso rajono teritorijos.

Valstybiniai miškai Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje sudaro 23 694,55 ha, valstybinių miškų sklypų skaičius – 565. Valstybinės reikšmės miškai Rokiškio r. sudaro 41 % visų rajono miškų.

Remiantis „Lietuvos miškų ūkio statistika“, 2021 m. Rokiškio rajone buvo 25 549,21 ha privačių miškų (privačių asmenų – 20 618,98 ha, privačių juridinių – 4 930,23 ha), privačių sklypų skaičius – 7 949 (privačių asmenų – 6 688, privačių juridinių – 1 261) . Rokiškio rajone vidutinis vienos privačios miško valdos plotas sudaro apie 2,5 ha.

Rokiškio rajone pagal miškų grupes vyrauja IV grupės ūkiniai miškai, kurie sudaro 83 % visų rajono miškų. Mažiausią dalį sudaro I grupės rezervatiniai miškai – vos 0,14 %. Kitos miškų grupės: II grupės specialios paskirties miškai – 3,64 %, III grupės apsauginiai miškai – 13,22 % (4.5.3 lentelė).

Miško žemės naudojimo perspektyvos atitinka miškotvarkos planavimo dokumentuose iškeltus uždavinius: miškų plotų padidinimas, daugiatikslio miškų naudojimo skatinimas, miškų stabilumo išsaugojimas, miško funkcijų, saugant vandenį ir dirvožemį, užtikrinimas, iškirstų miškų atkūrimas, miškų rūšinės įvairovės išlaikymas. Įveisiant mišką mažo našumo žemėse ir dėl savaiminio apleistų žemių apaugimo medžiais miškų plotus Rokiškio rajone per 15 - 20 metų tikslinga padidinti apie 3-4 %. Numatomas miškų įveisimas žemės ūkio paskirties žemėje leis padidinti ne tik ūkinių miškų plotus, bet ir ekosistemų apsaugos (draustinių, priešerozinių) bei apsauginių miškų: draustinių, valstybinių parkų apsaugos zonų, laukų apsauginių, vandens telkinių apsaugos zonų plotus. Intensyvi miškų ūkio veikla numatoma arealuose, kur vyrauja eksploataciniai (IV grupės) miškų plotai. Kitoje miškų ūkio paskirties žemėje numatomas tausojamasis ūkininkavimas.

8.2.3. Vandens ūkio paskirties žemės funkcinis zonavimas

Vandens telkinius, daugiausia tvenkinius, tikslinga rajono savivaldybės tarybos sprendimu priskirti atskiroms grupėms, atitinkančioms Žemės įstatyme nustatytą jų skirstymą į 4 žemės naudojimo būdo grupes. Tai ekosistemų apsaugos, rekreaciniai, ūkinei veiklai naudojami ir bendro naudojimo. Bendrajame plane vandens telkiniai priskiriami vandenų zonai.

8.2.4. Kitų paskirčių žemės, pelkės ir vandens telkiniai

Kitų paskirčių žemės bendrajame plane pažymėtos pagal esamą jų būklę arba numatant užstatytų teritorijų plėtrą daugiausia žemės ūkio paskirties žemėje. Pagrindinius kitų paskirčių žemės plotus sudaro:

1. Urbanistinių centrų teritorjios. Didžioji šių teritorijų dalis priskirta kitos paskirties žemei. Teritorijos, reikalingos miestų ir miestelių tolesniam augimui, bus nustatytos rengiant jų bendruosius planus.
2. Valstybinės reikšmės keliai - krašto ir rajoniniai, taip pat savivaldybių keliai ir kiti esami vietinės reikšmės keliai su žvyro ar juoda danga. Jie priskirti kitos paskirties neprivatizuotinai žemei. Šie keliai suklasifikuoti pagal jų reikšmę susisiekimui tarp gyvenamųjų vietovių ir kitų aptarnavimo objektų. Naujų valstybinės reikšmės kelių bendrojo plano sprendinių galiojimo laikotarpiu tiesti nenumatoma.
3. Eksploatuojami naudingųjų iškasenų (žvyro, smėlio, durpių) telkiniai. Bendrajame plane numatyta jų plėtra pagal naudingųjų iškasenų poreikį, taip pat dalies išeksploatuotų plotų perspektyvinis panaudojimas.
4. Pelkių masyvai, išsidėstę prie vandens telkinių ir miškuose. Jų naudojimo pobūdžio keisti nenumatoma.

9. GAMTINĖ APLINKA

9.1. Saugomos teritorijos

Saugomose teritorijose nėra numatoma naujų teritorijos planavimo sprendinių.

Atsižvelgiant į tai, kad Natura 2000 teritorijoje naujų sprendinių nėra numatoma, bendrojo plano sprendinių reikšmingumas saugomoms teritorijoms nėra nustatomas.

9.2. Gamtinis karkasas

Didžioji planuojamos teritorijos dalis priskiriama gamtinio karkaso teritorijoms. Vadovaujantis Gamtinio karkaso nuostatų 1 6 punktu, gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, palaikomas ir stiprinamas ekosistemų stabilumas, renatūralizacija, vykdomas ekosistemų atkūrimas, palaikoma ir didinama kraštovaizdžio ir biologinė įvairovė.

Bendrajame plane yra patikslinamos atskirų gamtinio karkaso struktūrų bei jų elementų ribos, kurios buvo nustatytos Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos 2008 m. bendrojo plano sprendinių gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos brėžinyje.

Pagal geokologinį potencialą planuojamoje teritorijoje išskiriamos įvairaus potencialo dalys (patikimo, riboto, silpno ir pažeisto). Nemaža dalis yra patikimo ir riboto ekologinio kompensavimo laipsnio, taip pat dalis yra silpno ekologinio kompensavimo laipsnio. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą daliai migracijos koridorių teritorijų būtinas esamo kraštovaizdžio stabilumo palaikymas ir stiprinimas, o daliai gražinami ir gausinami natūralumo elementai (Laukupės, Juodupės, Vyžuonos, Nemunėlio ir kitų upių intakų slėniai).

Remiantis Gamtinio karkaso nuostatais, siekiama stiprinti gamtinio karkaso struktūras ir didinti kraštovaizdžio vertę, išsaugant esamus želdinius ir kitus natūralius paviršius. Vystant užstatomas teritorijas turės būti išlaikomi ne mažesni nei norminiai priklausomųjų želdynų plotai (konkreti jų dalis bus nustatyta sprendinių konkretizavimo stadijos metu).

Naujos pramonės zonos nėra planuojamos gamtiniame karakse.

9.3. Želdynai

Bendrojo plano sprendiniais išlaikomi esami miško želdinių masyvai. Dalį esamų neužstatytų ir miško želdiniais neapaugusių teritorijų numatoma panaudoti parkų ir kitų želdynų kūrimui. Svarbu didinti rajono miškingumą.

Iš sudėtinių želdynų sistemos dalių yra išskiriamos želdynų teritorijos, kurios atitinka rekreacinės paskirties atskirųjų želdynų teritorijas. Šių želdynų teritorijų išdėstymas remiamasi Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Remiantis atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normomis, atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų ploto norma nustatoma ne mažiau 22 m^2 vienam gyventojui (neskaičiuojami mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų, apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų plotai).

9.4. Miškai

Planuojamoje teritorijoje yra nemaži miško žemės plotai, kurie sudaro 30 % savivaldybės teritorijos. Vystant susisiekimo sistemos sprendinius (Rokiškio miesto aplinkkelis), dalį miško žemės numatoma paversti kitomis naudmenomis.

Miško žemės pavertinimas kitomis naudmenomis numatomas vykdyti vadovaujantis LR Miškų įstatymo reikalavimais, Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ir kompensavimo už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimu Nr. 1131 „Dėl miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis ir kompensavimo už miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis tvarkos aprašo patvirtinimo ir kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. lapkričio 15 d. nutarimo Nr. 924 redakcija), nustatyta tvarka.

9.5. Vandens telkinių pakrantės apsaugos juosta ir apsaugos zona

Rokiškio rajone vandens telkiniai sudaro 3,8 % savivaldybės teritorijos, tai upės, ežerai, tvenkiniai. Savivaldybės teritorija teka iš viso 42 upės (didžiausios Apaščia, Apaštėlė, Audra, Beržiena, Daržupys, Jara-Šetekšna, Juodupė, Kriauna, Lakštena, Laukupė, Maleiša, Nemunėlis, Nereta, Šaltoja, Uosija,

[1] Gamtinio karkaso nuostatai patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. D1-96 „Dėl Gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Gamtinio karkaso nuostatai).

Vingerinė, Vyžuona, Žvygupis). Rajone yra 99 ežerai (didžiausi – Sartai, Dviragis, Rašai, Čedasas ir kt.), 11 tvenkinių (didžiausias – Beičių).

Visiems Rokiškio rajone esantiems vandens telkiniams turi būti nustatoma pakrantės apsaugos juosta ir apsaugos zona. Ji turi būti nustatyta remiantis „Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. D1-98 redakcija). Bendrajame plane sprendinių konkretizavimo metu numatoma pavaizduoti tik apytikrę pakrantės apsaugos juostą, kuri turi būti tikslinama rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentą.

Paviršinių vandens telkinių apsaugos zona miesto teritorijose sutapdinama su pakrantės apsaugos juosta.

9.6. Potvynių teritorijos

Planuojama teritorija patenka į Lielupės upių baseinų rajoną. Pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius (patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“), planuojamoje teritorijoje nustatytos sniego ir liūčių užliejamos teritorijos Rokiškio rajono savivaldybės šiaurės – vakarų dalyje (13.6.1 paveikslas).

Pagal sniego ir liūčių potvynio žemėlapį, didelės ir vidutinės tikimybės potvynio teritorijos yra Nemunėlio ir Vyžuonos upių aplinkoje. Esamose užstatytose teritorijose prie šių upių (Pašeriaukščių k., Šniukštų k., Slabadninkų k., Šilingiškio k., Panemunio mstl.) potvyniai grėsmę daugiausiai kelia vietos gyventojams (13.6.2 paveikslas). Atsižvelgiant į galima potvynių grėsmę, šiose teritorijose rizika yra nepriimtina ir jos apsaugai turi būti numatytos inžinerinės apsaugos priemonės. Bendrojo plano sprendiniais siūloma šias galimas užlieti teritorijas apsaugoti pylimais, paaukštintomis gatvėmis.

Nemunėlio ir Vyžuonos upių užliejamose teritorijose turi būti laikomasi Vandenų srities plėtros 2017-2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano (patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312), taip pat Potvynių rizikos Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonuose valdymo plano. Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius. Šiose teritorijose būtina vadovautis LR Saugomų teritorijų įstatymu (1993-11-09 Nr. I-301), Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862), o taip pat potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiais.

Potvynių teritorijoms taikomas Specialiųjų žemės naudojimo įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 862) VI skyriaus „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos ištekliai“ X skirsnio „Potvynių teritorijos ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“ reikalavimai.

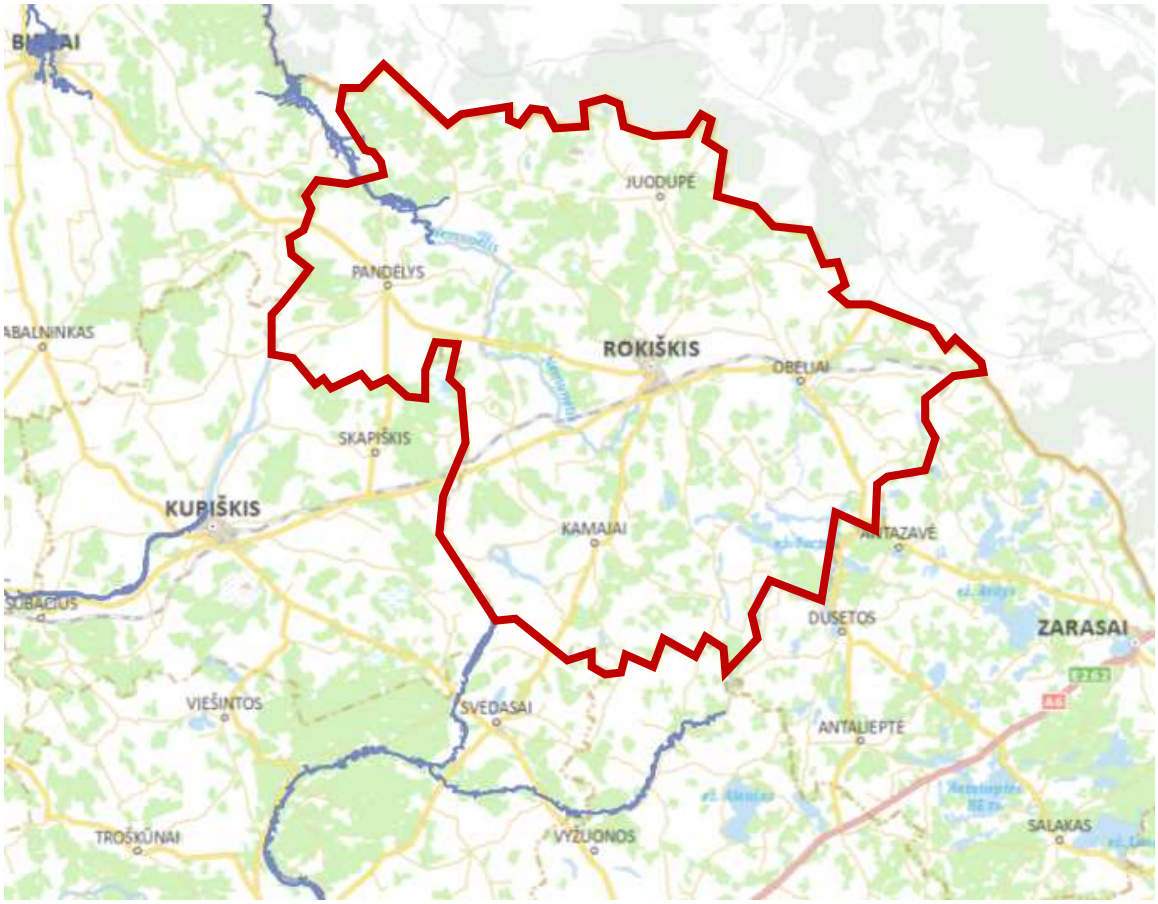

9.6.1 pav. Didelės tikimybės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės Nemunėlio ir Vižuonos upių teritorijose Rokiškio rajono savivaldybės šiaurės-vakarų dalyje, pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius, patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“. *Šaltinis:* https://potvyniai.aplinka.lt/map

9.6.2 pav. Didelės tikimybės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės Nemunėlio ir Vižuonos upių teritorijose Rokiškio rajono savivaldybės šiaurės-vakarų dalyje. *Šaltinis:* https://potvyniai.aplinka.lt/map

10. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga Rokiškio rajono teritorijos – nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos - dalyje nustatomos kultūros paveldo objektų saugojimo ir naudojimo gairės. Dalies „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga“ tikslas – išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti reikia vadovautis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ), kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija, pateikta internetinėje svetainėje http://kvr.kpd.lt

Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujamasi Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašu.

Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p. reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).

Kultūros paveldo objektų, esančių valstybiniame parke (regioniniame parke, kraštovaizdžio draustiniuose) tvarkymo ir naudojimo sąlygas nustato Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (toliau NKPAĮ) 21 str. ir Saugomų teritorijų įstatymai. Regioninis parkas tvarkomas pagal parengtą tvarkymo planą.

Geriausiai atspindinčius regiono savitumą urbanistikos, architektūros, archeologijos objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias Lietuvos ir regiono istorijai kapavietes, pažyminčius svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius stendus ir t.t.

Urbanistinės vietovės

Urbanistikos paveldo vietovei Rokiškio miesto istorinei daliai – būtina parengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentą – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planą ir tvarkyti pagal jo nustatytus paveldosaugos reikalavimus ir konkrečių tvarkymo priemonių sistemą teritorijoje ir apsaugos zonoje. Specialiojo planavimo dokumente nustatyti reikalavimai yra privalomi rengiant bendruosius, specialiuosius ir detaliuosius teritorijų planavimo dokumentus. Paveldosaugos reikalavimai specialiojo planavimo dokumente, be kitų įstatymuose nustatytų reikalavimų, taip pat, reglamentuoja žemės darbus, statinių ar įrenginių statybą, statinių aukštį, tūrį, užstatymo tankį ir intensyvumą, išorės apdailos medžiagas, apželdinimą, želdinių aukštį, tankį, rūšį.

Būtina patikslinti Kamajų miestelio istorinės dalies duomenis Kultūros vertybių registre – parengti Vertingųjų savybių nustatymo aktą. Taip pat parengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentą – vietovės ir jos apsaugos zonos tvarkymo planą.

Statinių kompleksai ir statiniai (dominuoja architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis):

Statinių kompleksus ir atskirus statinius, kurie saugomi viešajam pažinimui ir naudojimui, tvarkyti pagal LR NKPAĮ 19 str. reikalavimus, sakralinių, memorialinių statinių kompleksus ir statinius, saugomus viešajam pažinimui bei naudojimui ir viešajai pagarbai, tvarkyti vadovaujantis LR NKPAĮ 19 ir 20 str. nuostatomis.

Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba vykdoma, pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus, pagal kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų, pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustačius reikalavimus konkretiems tvarkybos darbams bei vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktais patvirtintų objektų ar vietovių vertingųjų savybių aprašais. Prioritetas taikomas objektams, patenkantiems į turizmo ir rekreacinės veiklos vystymo arealus, regiono kultūros paveldą atspindintiems objektams.

Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomoje nekilnojamoje kultūros vertybėje draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems negu nurodyta

nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius.

Inicijuoti karinės-gynybinės paskirties statinių įvertinimą dėl jų įtraukimo į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą.

Archeologijos paveldo objektai

Saugomų archeologinio paveldo objektų teritorijoms nustatoma konservacinė paskirtis, vadovaujantis NKPAĮ 11 str. 5 d. bei Žemės įstatymo 28 str. nuostatomis.

Archeologijos paveldo objektus, kurie saugomi moksliniam pažinimui bei viešajam pažinimui ir naudojimui, tvarkyti, vadovaujantis NKPAĮ 17 ir 19 str. nuostatomis. Būtina užtikrinti archeologijos paveldo objektų apsaugos tikslo – mokslinio pažinimo įgyvendinimą, derinant jį su pritaikymu viešajam pažinimui ir naudojimui.

Archeologinių teritorijų tvarkyba, priežiūra ir pritaikymas turi būti vykdomi vadovaujantis NKPAĮ reikalavimais, paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ ir kitų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais.

Vykdant žemės judinimo darbus, būtina atlikti archeologijos paveldo objektų archeologinius tyrimus.

Viešosios pagarbos kultūros paveldo objektai - laidojimo, įvykių vietos, paminklai (dominuoja memorialinis, istorinis vertingųjų savybių pobūdis):

Visos kapinės prižiūrimos pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas kapinių tvarkymo taisykles.

Kultūros vertybių registre registruotų vietinio reikšmingumo lygmens neveikiančių senųjų kapinių teritorijoms nustatoma pagrindinė konservacinė (saugojimo) žemės naudojimo paskirtis, o ši gali būti pakeista tik pripažinus kitokio visuomenės poreikio viršenybę ir perkėlus mirusiųjų palaikus (NKPAĮ 20 str.).

Viešosios pagarbos nekilnojamojo kultūros paveldo vieta gali būti saugoma, nors ir nėra jokių žmogų, įvykį ar kitokias jos vertingąsias savybes liudijančių autentiškų dalių ar elementų. Ši vieta žymima paminklinėmis lentomis, skulptūros kūriniais, memorialiniais statiniais, buvusią įvykio ar gyvenamąją aplinką parodančiais daiktais (NKPAĮ 20 str.).

Draudžiama griauti ar žaloti statinius, skirtus tokios vietos vertingosioms savybėms pažymėti. Šie statiniai gali būti keičiami ar statomi nauji, tik gavus už tos vietos apsaugą atsakingos institucijos sutikimą.

Būtina užtikrinti šių objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, skirti lėšas jų teritorijų ir prieigų tvarkymui. Numatyti ir įrengti privažiavimus, priėjimo takus, informacinius ženklus, nuorodas.

Užsienio valstybėms reikšmingos kapinės tvarkomos pagal „Užsienio valstybėms reikšmingo kultūros paveldo, esančio Lietuvos Respublikoje, tvarkymo taisykles“, patvirtintas Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2016-05-02 įsakymu Nr. ĮV-354.

Ypatingą dėmesį skirti kapinių, kur yra daug Lietuvai nusipelniusių žmonių kapų, meniniu požiūriu vertingų antkapinių paminklų sutvarkymui.

11. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Rokiškio rajono nžinerinė infrastruktūra apima techninės infrastruktūros sritis:

- Ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- Energetikos (elektros, šilumos, dujų ir naftos tiekimo);
- Ryšių ir telekomunikacijų sistemą;
- Atliekų tvarkymo sistemą.

Inžinerinė infrastruktūra gali ir privalo užtikrinti darnų šiuolaikinių gyvenamųjų vietovių funkcionavimą. Tik gerai išvystyta moderni inžinerinė infrastruktūra gali užtikrinti gyventojų buitinių poreikių ir įmonių gamybinių reikmių tenkinimą, komfortą, priešgaisrinės saugos reikalavimus. Ji didele dalimi įtakoja aplinkos kokybę ir gyventojų sveikatą. Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio taip pat priklauso Rokiškio rajono savivaldybės patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą.

Šio bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros vystymo koncepcinių siūlymų tikslas - įvertinant inžinerinės infrastruktūros sistemų dabartinę būklę, jų kitimo tendencijas ir reikmes, siūlyti technines priemones, įgalinančias:

- gerinti rajono gyventojų gyvenimo sąlygas ir svečių, t. sk. turistų, komfortą;
- užtikrinti patikimą naujai atsirasiančių gamybinių pajėgumų inžinerinį - techninį aprūpinimą;
- efektyviau gesinti kilusius gaisrus;
- modernizuoti ir tobulinti inž. infrastruktūros sistemas, siekiant jų ekonomiškesnio eksploatavimo;
- reikšmingai pagerinti gyvenamosios aplinkos kokybę.

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje yra:

- 3 miestai - Rokiškis, Obeliai ir Pandėlys;
- 9 miesteliai - Čedasai, Duokiškis, Juodupė, Jūžintai, Kamajai, Panemunėlis, Panemunis, Salos ir Suvainiškis;
- 689 kaimai.

Visose Rokiškio rajono gyvenamosiose vietovėse yra įrengtos ir veikiančios inžinerinės infrastruktūros sistemos. Vienose vietovėse jos gerai išvystytos, apimančios visą teritoriją, kitose - tik dalinai išvystytos ir yra realus jų plėtros, tobulinimo poreikis. Daugelis sistemų Rokiškio rajone yra patenkinamos būklės, daugumą jų būtina atnaujinti.

Reguliuojama, darnia inžinerinės infrastruktūros plėtra Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje įgyvendinant šiame bendrajame plane suformuluotas inžinerinės infrastruktūros vystymo nuostatas, galės būti užtikrintas sistemingas rajono vystymas. Palaipsniui, prioritetų tvarka įgyvendinant koncepcinius siūlymus, bus efektyviai panaudojami finansiniai ištekliai, darant mažiausią neigiamą poveikį aplinkai. Nemažos siūlymų dalies įgyvendinimas pagerins aplinkos kokybę.

11.1. Vandens tiekimas

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje veikia išvystyta viešojo vandentiekio sistema, tiek gyventojams, tiek kitiems vartotojams patikimai tiekianti geros kokybės geriamąjį vandenį.

Didžiausias viešojo vandens tiekėjo teikiamų paslaugų procentas koncentruojasi Rokiškio, Obelių ir Pandėlio miestuose, bei jų prieigose, seniūnijų centruose.

Centralizuotai vandenį tiekia uždaroji akcinė bendrovė „Rokiškio vandenys“, paskirta viešuoju geriamojo vandens tiekėju Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje.

Dalis rajono gyventojų, daugiausia – mažesniuose kaimuose, vandenį išgauna individualiai - iš artezinių gręžinių ir šachtinių šulinių.

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Toliau vystyti esamą rajono viešojo vandentiekio sistemą, sudarant tiek esamiems, tiek būsimiems gyventojams bei įmonėms galimybę naudoti viešojo vandentiekio vandenį, pirmiausia linijas nutiesiant į naujai užstatomus gyvenamuosius ir pramoninius kvartalus;
- Centralizuotai tiekti vandenį, kuriame bendrosios geležies koncentracija atitiktų Lietuvos higienos normą HN 24: 2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Sistemose, kur tiekiamas vanduo su per didele geležies ir amonio koncentracija, sumontuoti vandens gerinimo įrenginius;
- Didesniam vartotojų, esančių už miestų ir miestelių ribos, skaičiui tiekti viešojo vandentiekio vandenį, formuojant aglomeracijas, tuo užtikrinant gyventojams geresnes higienines sąlygas;
- Visų gyvenamųjų vietovių sistemų plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus „Rokiškio rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plano koregavimo plane“ (UAB ,,Daugėla", Vilnius, 2020 m.);
- Visuose rajono miestuose ir miesteliuose užtikrinti nepertraukiamą vandens tiekimą, reikiamo skersmens vamzdynais sužiedinant vandentiekio linijas ir 150 - 200 m atstumu išdėstant gaisrinius hidrantus;
- Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės vandentiekio tinklus, pirmiausia perklojant vamzdynus, kuriuose dažnai įvyksta avariniai gedimai;
- Gyvenamųjų vietovių užstatytose teritorijų dalyse, kuriose nėra vandentiekio tinklų arba jų vamzdynų skersmenys nepakankami gaisrinių hidrantų įmontavimui, įrengti gaisrinių rezervuarų

bei vandens talpyklų reikiamą kiekį su tvirtos dangos privažiavimais ir aikštelėmis gaisrinėms mašinoms;
- Nenaudojamus vandentiekio gręžinius užsandarinti, užtikrinant požeminio vandens apsaugą nuo taršos;
- Renovuojant vandentiekio sistemas ir atsisakius susidėvėjusios įrangos, ją būtina demontuoti bei saugiai pašalinti, kad ji nebūtų potencialios taršos šaltinis tiek aplinkosauginiu, tiek kraštovaizdžio atžvilgiu, taip pat tokia įranga neturi kelti pavojaus žmonių sveikatai.

11.2. Nuotekų tvarkymas

11.2.1. Buitinių nuotekų tvarkymas

Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje veikia išvystyta buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema, kurią eksploatuoja:
- UAB „ Rokiškio vandenys“;
- Ūkiai, besinaudojantys individualia nuotekų tvarkymo sistema.

Visuose rajono miestuose, miesteliuose ir daugelyje kaimų kolektoriais surinktos buitinės nuotekos valyklose išvalomos ir išleidžiamos į atviruosius vandens telkinius.

UAB „Rokiškio vandenys“ yra pagrindinė buitinių nuotekų tvarkymo įmonė Rokiškio rajone. Stambiausia rajono savivaldybės teritorijoje nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema yra Rokiškio mieste. Nuotekų vamzdyno – nuotakyno - būklė yra patenkinama.

ŠIO BENDROJO PLANO KONCEPCIJA:
- Toliau vystyti esamą rajono nuotekų tvarkymo sistemą, sudarant tiek esamiems, tiek būsimiems gyventojams bei įmonėms galimybę naudotis centralizuotu nuotakynu, pirmiausia jo vamzdynus nutiesiant į naujai užstatomus gyvenamuosius ir pramoninius kvartalus;
- Visų gyvenamųjų vietovių sistemų plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus „Rokiškio rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plano koregavimo plane“ (UAB ,,Daugėla", Vilnius, 2020 m.);
- Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės nuotekų tinklus, pirmiausia renovuojant vamzdynus, kuriuose dažnai įvyksta užsikimšimai, dėl vamzdžių jungčių nesandarumo vyksta didelė gruntinio vandens infiltracija.

11.2.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas

Rokiškio rajono gyvenamosiose vietovėse paviršinių (lietaus) nuotekų tinklų sistema išvystyta nepakankamai. Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir valymo sistema yra mažiausiai išplėtota rajono miestų ir miestelių inžinerinės infrastruktūros sritis

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA:
- Toliau vystyti esamas paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemas;
- Rokiškio, Obelių, Pandėlio miesto ir visų miestelių pagrindinėse gatvėse bei aikštėse pakloti paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo, nuvedimo tinklus, įrengiant išleistuvus su nuotekų valyklomis, šalinančiomis naftos produktus ir nešamą smėlį;
- Rezervuoti teritorijas paviršinių nuotekų valymo įrenginiams.

11.3. Šilumos tiekimas

Rokiškio rajono teritorijoje veikia centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) sistemos, centralizuotai gyventojams ir įmonėms pastatų šildymui ir vandentiekio karšto vandens ruošimui tiekiančios šilumos energiją.

Akcinės bendrovės "Panevėžio energija“ Rokiškio šilumos tinklų rajonas gamina ir parduoda šilumos energiją Rokiškio miesto ir Bajorų kaimo gyventojams bei įmonėms patalpų šildymui, technologinėms reikmėms ir karšto vandens ruošimui.

Akcinė bendrovė „Rokiškio komunalininkas“ eksploatuoja keturias rajono katilines: Obelių, Pandėlio, Kamajų ir Juodupės gimnazijos.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:
- Esama CŠT sistema turėtų būti išlaikoma;

- Siekiant, kad šilumos vartotojai Rokiškio rajone būtų aprūpinami šiluma mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant didžiausio leidžiamo poveikio aplinkai, turi būti ir toliau įgyvendinamos Rokiškio rajono šilumos ūkio specialiojo plano nuostatos bei priemonės. Planuojant naujas tankiai užstatytas teritorijas, arba dujofikavus nedujofikuotas CŠT teritorijas, specialieji planai turi būti atnaujinami įstatymu numatyta tvarka;
- Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti bekanalinėmis, keičiant jas palaipsniui, pirmenybę teikiant toms, kuriose šilumos nuostoliai yra didžiausi;
- Efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus pastatus, gerinant jų šilumines charakteristikas;
- Instaliuojant naujus galingumus katilinėse, įvertinti urbanizacijos lygio tendencijas.

11.4. Elektros energijos tiekimas

Rokiškio rajono teritorijoje yra nutiestos 110 kV aukštos įtampos elektros perdavimo orinės linijos.

Esamas aukštos įtampos elektros perdavimo tinklas yra pakankamas išlaikyti būsimas apkrovas.

Rokiškio rajono aprūpinimo elektra infrastruktūra yra gerai išplėtota ir užtikrina patikimą elektros tiekimą vartotojams, yra laikomasi elektros tinklams ir įrenginiams nustatytų apsaugos zonų reikalavimų.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA SIŪLOMA:

- Esama schema turėtų būti išlaikoma;
- Rekonstruoti susidėvėjusius elektros tinklus, siekiant užtikrinti elektros tiekimo patikimumo ir kokybės reikalavimus, didinti elektros tiekimo efektyvumą;
- Vėjo jėgainių parką vystyti pagal specialųjį planą „Inžinerinės infrastruktūros vystymo planas vėjo jėgainių parko statybai Rokiškio rajono savivaldybėje“ (UAB “Ardynas“, Kaunas, 2019 m.);
- Įrengti saulės energijos elektrines, vadovaujantis „Saulės šviesos energijos elektrinių išdėstymo Rokiškio r. sav., Kamajų sen., Gudiškio vs.“ specialiuoju planu ir parengiant kitų tinkamų teritorijų SP;
- Ties esamais ir planuojamais elektros tiekimo tinklais ir įrenginiais laikytis apsaugos zonoms bei jų tvarkymo režimui skirtų reikalavimų;
- Į naujai užstatomus kvartalus žemos įtampos tinklus kloti tik požeminėmis kabelinėmis linijomis, būtinai – suformuotuose inžinerinių komunikacijų koridoriuose;
- Visų rajono miestų ir miestelių istorinėse dalyse esamas orines žemos įtampos linijas išmontuoti, perklojant jas požeminėmis kabelinėmis;
- Rajone skatinti efektyvų elektros vartojimą. Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių bei viešųjų erdvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones.

11.5. Gamtinių dujų tiekimas

Rokiškio rajonas nėra dujofikuotas.

Perspektyviniu laikotarpiu rajone numatoma nutiesti magistralinį dujotiekį ir prie Rokiškio miesto įrengti dujų skirstymo stotį, pažymėtus 2008-06-27 Rokiškio rajono savivaldybės sprendimu patvirtinto Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose.

11.6. Magistralinis naftotiekis

Planuojamos Rokiškio rajono teritorijos šiaurės-rytinę dalį kerta magistralinio naftotiekio linija, kurią eksploatuoja akcinė bendrovė „Orlen Lietuva“.

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu yra nustatytos magistralinių naftotiekių apsaugos zonos.

Šiuo bendruoju planu numatoma, kad bus laikomasi visų LR žemės naudojimo sąlygų įstatymu nustatytų magistralinių naftotiekių vamzdynams bei įrenginiams skirtų reikalavimų ir apribojimų.

11.7. Ryšiai ir telekomunikacijos

Telekomunikacijų (fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, signalizacijos) infrastruktūra ir Lietuvos pašto tinklas Rokiškio rajone yra pakankamai išplėtoti ir apima visą planuojamą teritoriją.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA:

- Rokiškio rajone užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio bei internetinio ryšio infrastruktūros plėtrą, vartotojams pasiūlant vis kokybiškesnes ir modernesnes paslaugas, sudarant konkurencines sąlygas judriojo ryšio operatoriams. Turi būti numatytos teritorijos planuojamiems telekomunikacijų ir ryšių įrenginiams bei jų apsaugos zonoms;
- Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Svarbu naujus taškus diegti labiausiai lankomose visuomeninės paskirties įstaigose – bibliotekose, pašto skyriuose ir pan.;
- Rajono gyventojų kompiuteriniam raštingumui skatinti, informacinių technologijų klausimais organizuoti seminarus ir mokymus;
- Išlaikyti esamus AB „Lietuvos pašto“ padalinius.

11.8. Atliekų tvarkymas

Rokiškio rajone išrūšiuotos atliekos yra surenkamos konteinriais tam skirtose aikštelėse. Iš visoje rajono savivaldybės teritorijoje esančių didelių gabaritų atliekų turėtojų jos surenkamos apvažiavimo būdu. Atliekos yra tinkamai tvarkomos.

BENDROJO PLANO KONCEPCIJA:

- Išlaikyti ir vystyti esamą rajono atliekų tvarkymo sistemą;
- Įrengti reikiamą konteinerių aikštelių skaičių;
- Užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų.

11.9. Apibendrinimai ir išvados

- Rokiškio rajone vandentvarkos sistemoa yra išvystytos, tačiau nepakankamai išplėtotos. Reikia vystyti tas sistemas, kad jos tiektų vandenį ir nuotekų surinkimo paslaugas didesniam ne tik miestų, bet ir kaimų gyventojų skaičiui, sumontuoti vandens gerinimo įrenginius vietovėse, kur jis tiekiamas neatitinkantis higienos normos reikalavimų, mažinti aplinkos taršą nevalomomis nuotekoms, įrengiant valyklas. Dirvožemio ir gruntinio vandens taršos, požemio vandens išteklių taršos rizikos sumažinimui, išplėsti centralizuotai vandentvarkos paslaugas gaunančių gyventojų skaičių ir pagerinti BP teritorijoje teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę;
- Atnaujinti bei techniškai tobulinti vandentiekio tinklus, vandens gavybos ir apdorojimo įrangą;
- Gaisrinio vandentiekio sistemą plėtoti kartu su vandens tiekimo sistema;
- Rokiškio rajone paviršinių nuotekų tinklų sistema išvystyta nepakankamai. Būtina plėsti, tobulinti paviršinių nuotekų surinkimo sistemą. Rokiškyje įrengti valyklas, Obeliuose, Pandėlyje ir visuose miesteliuose įrengti paviršinių nuotekų tvarkymo sistemas su valyklomis;
- Elektros energijos tiekimas atitinka poreikius, prie sistemos, nediegiant naujų pajėgumų transformatorių pastotėse, gali būti prijungta naujų vartotojų. Sistemą techniškai modernizuoti, žemos įtampos linijas naujai kloti tik požemines kabelines. Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones. Vystyti vėjo jėgainių parką, įrengti saulės elektrines;
- Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti panaudojant bekanalius vamzdynus. Efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus gyvenamuosius ir visuomeninius pastatus;
- Pasiekti, kad ryšių, telekomunikacinių sistemų ir ypač internetinio ryšio tinklo priemonės būtų prieinamos visiems potencialiems rajono vartotojams - pagrindinis ryšių sistemos vystymo tikslas perspektyvoje. Plėsti viešųjų nemokamų interneto prieigos taškų tinklą. Išsaugoti, pritaikyti prie besikeičiančių reikmių esamus pašto skyrius. Neprastinti pašto skyrių tinklo, mažėjant gyventojų skaičiui kaimiškose vietovėse;
- Siūloma įrengti daugiau atliekų surinkimui ir rūšiavimui skirtų aikštelių, visose seniūnijose rinkti ir kompostuoti žaliąsias atliekas. Plėtojamai komunalinių antrinių žaliavų atliekų surinkimo sistemai rezervuoti teritorijas konteinerinių aikštelių įrengimui;

- Inžinerinės infrastruktūros plėtrą planuoti, kartu apjungiant su miestu ar miesteliu funkciniai susijusias gyvenamąsias vietoves, bendrai išsprendžiant aprūpinimą inžinerine įranga;
- Naujai įrengiamus inžinerinius tinklus tiesti šiam tikslui suformuotuose inžinerinės infrastruktūros koridoriuose;
- Tuo atveju, jei šios inžinerinės infrastruktūros vystymo koncepcijos nuostatos nebūtų įgyvendinamos, rajone vykstanti menkai reguliuojama inžinerinės infrastruktūros plėtra lemtų mažiau efektyvų finansinių išteklių panaudojimą.

12. POVEIKIS VISUOMENĖS SVEIKATAI

Bendrajame plane teritorijos vystomos įvertinant esamą susiklosčiųsią padėtį, nenumatant naujų funkcinių zonų, kuriose galėtų atsirasti taršūs ir visuomenės sveikatai kenksmingi objektai.

Pagrindinės pramonės zonos yra išlaikomos, jų veiklai yra rezervuojamos greta esančios laisvos ir neužstatytos teritorijos. Nauji taršūs objektai bendruoju planu nėra numatomi.

Steigiantis naujoms įmonėms, jų veiklos keliamas triukšmo ir oro taršos lygis turės būti nustatomas atskirai rengiant konkretų planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą.

Pagal bendrojo plano sprendinius įsikursiančios įmonės ar kita numatoma veikla negali pažeisti teisės aktų, kaip: Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministros 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604; Lietuvos higienos norma HN 121:2010 “Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore”, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m . spalio 4 d. įsakymu Nr. V-885; ribinės aplinkos oro užterštumo vertės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 471/582 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. birželio 11 d. įsakymo Nr. D1-329/V-469 redakcija), Aplinkos oro užterštumo sieros dioksidu, azoto dioksidu, azoto oksidais, benzenu, anglies monoksidu, švinu, kietosiomis dalelėmis ir ozonu normos, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 591/640 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. liepos 7 d. įsakymo Nr. D1-585/V-611 redakcija) reikalavimų.

IŠVADOS

1. Vertinant Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos plėtros poreikį, nustatyta, kad iš užstatytų teritorijų gyvenamosios teritorijos sudaro apie 3 918 ha, Rokiškio rajono vidutinis apgyvendinimo tankis gyvenamosiose teritorijose, kai gyventojų skaičius 2021 m. – 27 515 gyv., siekia – 7,02 gyv./ha. Gyvenamasis plotas tenkantis vienam gyventojui (kai 2020 m. iš viso gyvenamųjų pastatų bendrasis plotas – 1 245 300 m^2) yra 45,3 m^2. Remiantis šiais rodikliais priimama, kad esamo gyvenamojo ploto dabartiniam gyventojų skaičiui pakanka, nauja gyvenamųjų teritorijų plėtra yra sietina su optimistine gyventojų skaičiaus didėjimo rajone prognoze. Priimant optimistinę demografinės situacijos prognozę planuojama, kad 10 metų laikotarpyje gyventojų skaičius padidės iki 30 267 gyventojų (10 %). Siekiant vystyti kompaktišką rajono struktūrą ir palaikyti esamą apgyvendinimo tankį, naujai gyvenamųjų teritorijų plėtrai yra reikalinga apie 392 ha.
2. Keičiant Rokiškio rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą nustatoma, kad naujos plėtros teritorijos sudarytų ne daugiau nei 20 % urbanizuotų teritorijų. Atsižvelgiant į tai, kad esama užstatyta teritorija sudaro ~ 4730 ha, naujai plėtrai planuojamame 10 metų laikotarpyje, konkretizuojant sprendinius, siūloma numatyti ne daugiau nei ~ 946 ha (bendrai gyvenamosioms, pramonės ir kitoms urbanizuojamoms teritorijoms). Likusias koncepcijoje numatytas naujos plėtros teritorijas siūloma rezervuoti ateities poreikiams po planuojamo laikotarpio.
3. Atsižvelgiant į dabartinius poreikius ir planuojamo 10 metų laikotarpio terminą, naujos plėtros teritorijų pramonės objektams pakaktų prie esamų pramoninių zonų Rokiškio ir Obelių miestuose. Kitose gyvenamosiose teritorijose tikslinga atnaujinti ir modernizuoti esamas gamybos teritorijas (Pandėlis, Juodupė, kt.).

GRAFINĖ DALIS

2. K-1 Koncepcija, M 1:50 000
3. K-2 Teritorijų vystymo planas, M 1:50 000